

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FAKULTA TĚLESNÉ KULTURY
Rekreologie - Management volného času a rekreace

Bakalářská práce

Donucovací prostředky Policie ČR a jejich vnímání společností

Jan Polák

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením Doc. Ing. Jaromíra Nováka, CSc., a že jsem v ní uvedl veškeré prameny a literatury, ze kterých jsem při jejím zpracování vycházel.

V Olomouci dne:

.....

Jan Polák

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Doc. Ing. Jaromíru Novákovi, CSc. za veškeré cenné rady a připomínky a za vstřícné a podmětné vedení při zpracování mé bakalářské práce.

Poděkování patří rodině i mé přítelkyni Bc. Nikole Ševčíkové za podporu během celého studia a za jejich trpělivost a pomoc.

Anotace

Jméno a příjmení	Jan Polák
Katedra	Fakulta tělesné kultury
Vedoucí práce	Doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.
Rok obhajoby	2014

Název práce	Donucovací prostředky Policie ČR a jejich vnímání společností.
Název práce v angličtině	Coercive means of police of the Czech republic and their perception society.
Anotace	V teoretické části se zabývám objasněním pojmů Policie ČR, donucovací prostředky, psychologie v policejní praxi a společnost. Uvádím postup, jak se lze dostat do služebního poměru k Policii ČR, dále uvádím druhy donucovacích prostředků, psychologii v policejní praxi s kterou se policisté každý den potýkají a dále popisují společnost jako celek. V praktické části jsou shrnuta a prezentována veškerá zjištění pomocí grafů společně i s výzkumnými hypotézami.
Anotace v angličtině	The theoretical part deals with the clarification of the concept of the Czech police, law enforcement agents, police practice in psychology and society. Here's how you can get the service to the Police also mention the type of restraint, the psychology of police practice in which police officers face every day and describe society as a whole. In the practical part are summarized and presented all findings using graphs, together with the research hypotheses.
Klíčová slova	Policie ČR, donucovací prostředek, úkon, zákrok, nutná obrana, krajní nouze, verbální komunikace, neverbální komunikace, společnost
Klíčová slova v angličtině	Czech Police, law enforcement agent, action,

	intervention, self-defense, destitution, verbal communication, nonverbal communication, society
Přílohy vázané v práci	Příloha č. 1 – Dotazník
Rozsah práce	63 stran
Jazyk práce	Český jazyk

Tato bakalářská práce vznikla v rámci projektu: „Problémy bezpečnosti 21. století a ochrana obyvatelstva.“ CZ.1.07/2.2.00/28.0068.

OBSAH

1 ÚVOD.....	8
2 POLICIE ČR.....	10
2.1 VYMEZENÍ POLICIE ČR.....	10
2.2 STRUKTURA POLICIE ČR.....	11
2.3 ÚLOHA POLICIE ČR PRO SPOLEČNOST.....	12
2.4 PŘIJETÍ DO SLUŽEBNÍHO POMĚRU A ZÁKLADNÍ ODBYRNÝ VÝCVIK (ZOP) POLICIE ČR.....	12
3 DONUCOVACÍ PROSTŘEDKY.....	14
3.1 ZÁKONNÁ USTANOVENÍ.....	14
3.1.1 KRAJNÍ NOUZE.....	14
3.1.2 NUTNÁ OBRANA.....	14
3.1.3 DONUCOVACÍ PROSTŘEDKY.....	15
3.1.3.1 OBECNÉ PODMÍNKY POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ.....	17
3.1.4 POUŽITÍ ZBRANĚ.....	18
3.1.5 ZÁKROK POD JEDNOTNÝM VELENÍM.....	19
3.2 UKÁZKA DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ.....	20
4 PSYCHOLOGIE V POLICEJNÍ PRAXI.....	22
4.1 OBLAST PERSONÁLNÍ.....	22
4.2 OBLAST VZDĚLÁVÁNÍ A VYCVIKU POLICISTU.....	22
4.2.1 VERBALNÍ KOMUNIKACE.....	23
4.2.2 NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE.....	23
4.3 OBLAST SPECIALIZOVANÝCH ODBORNÝCH POZIC.....	24
4.4 LAICKÉ POZNÁVÁNÍ.....	25
4.4.1 ZÁSADY JEDNÁNÍ S DUŠEVNĚ NARAROZENÝMI JEDINCI.....	26
5 SPOLEČNOST.....	27
5.1 SPOLEČNOST.....	27
5.1.1 POSTOJE VEŘEJNOSTI K POLICISTŮM.....	27
5.1.2 ZVLÁŠTNÍ ZDROJE KONFLIKTŮ V POLICEJNÍ ČINNOSTI.....	29
5.2 PSYCHOLOGIE DAVU.....	31
6 METODOLOGIE.....	33
7 ANALÝZA DAT.....	36

8 SHRUTÍ.....	52
9 ZÁVĚR.....	55
10 REFERENČNÍ SEZNAM.....	56
11 SEZNAM OBRÁZKŮ.....	58

1 Úvod

V mé bakalářské práci se budu zabývat tématem vnímání společnosti související s donucovacími prostředky Policie ČR. Toto téma jsem si vybral z důvodu osobního, jsem členem bezpečnostního sboru Policie ČR, a když se dívám na média, která donucovací prostředky představují jako nástroj uvolnění mužského ega policisty, dochází mi, jak málo společnost ví o pravém významu donucovacích prostředků. Samozřejmě připouštím, že výjimky potvrzují pravidlo, najdou se případy, které své pravomoci zneužívají, ale těchto výjimek je pomálu a základ Policie ČR tvoří muži a ženy, kteří se chovají podle možností zákona. A jelikož je všem známa vlivnost média na populaci, rozhodl jsem se zjistit, jak skutečně společnost vnímá donucovací prostředky, jak hodnotí policistu jako zaměstnaného člověka a zda znají zákon.

Teoretická i praktická část mé práce by měla sloužit laické veřejnosti, která se chce dovědět něco o donucovacích prostředcích a společnosti, ale také samým policistům pro zjištění, jak je společnost vnímá.

V teoretické části se zaměřím na základní pojmy – Policie ČR, popíši její úlohu pro společnost a strukturu.

Stěžejní pojem mé práce je donucovací prostředek, ten objasním ve třetí kapitole dle zákona. Také můžete shlédnout ukázkou donucovacího prostředku, které v realitě mohou působit jako násilí a projev agrese, ale pouze zaručuje policistovi a ostatním občanům či jejich majetku bezpečí.

Ve čtvrté kapitole nastíním psychologii v policejní praxi, protože psychologie je velmi důležitou složkou ve vyhozených situacích.

Pátá kapitola je zaměřena na společnost, její postoje k policistům a vyjmenovává zdroje konfliktů, které se v praxi mohou stát.

Po zakončení páté kapitoly se dostáváme do empirické části, kde v šesté kapitole nazvané metodologie popíši jakou výzkumnou strategii, výběr vzorku či sběr dat jsem si zvolil.

V hlavní části praktické části mé práce provedu analýzu dat a pomocí grafů a jejich popisu Vám nastíním výsledky mého výzkumu. Předposlední a poslední kapitole shrnu grafy, data a napíši doporučení pro praxi.

2 Policie ČR

V této kapitole popíši Policii České republiky prostřednictvím definicí a zařazením do složky IZS, vymezím její úkoly a úlohy pro společnost, strukturu a objasním co se děje při základním odborném výcviku.

2.1 Vymezení Policie ČR

Policie České republiky je definována jako sbor jednotný, ozbrojený a bezpečnostní.

Policie ČR je jednou ze čtyř složek integrovaného záchranného systému (IZS). IZS je pojmově vymezen jako koordinovaný postup složek IZS při přípravě na mimořádné události a při provádění likvidačních a záchranných prací. Mezi tyto další složky mimo Policie ČR patří Hasičský záchranný sbor České republiky, Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany a poskytovatelé zdravotních záchranné služby.

„Nejvýznamnějším orgánem systému policejně bezpečnostního orgánu je Policie ČR. Toto dominantní postavení mezi ostatními ji zajišťuje např. širší činností, které jednotlivé služby Policie ČR zajišťují (prakticky jde o všechny hlavní organizačně taktické formy policejně bezpečnostní činnosti) pravomoci, které jsou jejím příslušníkům svěřeny a kterými nedisponuje žádný z ostatních policejně bezpečnostních orgánů, personální, technické a organizační zázemí apod.“ (Filák, 2006, str. 71)

Podle § 3 z. č. 273/2008 Sb., Policie působí na území České republiky, nestanoví-li tento zákon nebo jiný právní předpis jinak. Úkoly Policie ČR jsou uvedeny v zákoně číslo 273/2008 Sb. o Policii ČR. Lze říci, že tyto úkoly jsou vymezeny v obecné rovině a postupují jednotlivými částmi zákona.

Úkoly Policie ČR vycházejí jednak ze základních zájmů a hodnot, zakotvených v zákonech, předpisech Evropského společenství nebo v mezinárodních smlouvách, které jsou součástí právního řádu České republiky.

„Plní rovněž úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a

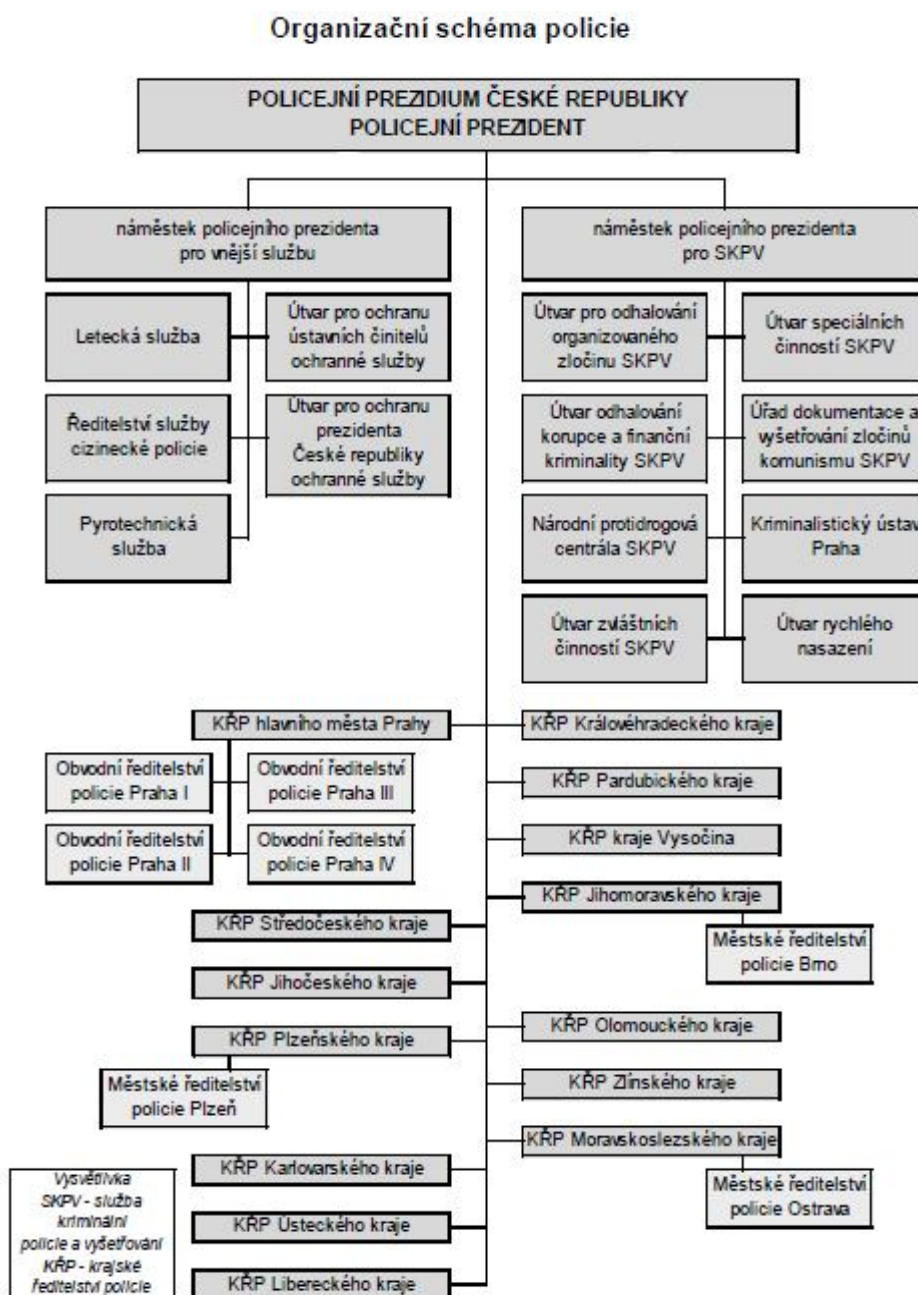
mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky.“
(<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>)

Definice dle Filáka (2006, str. 71) zní: „Policie České republiky je ozbrojený bezpečnostní sbor, zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991, plnící úkoly ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti a další úkoly v rozsahu a způsobem stanoveným právními předpisy. Bližší vymezení úkolů Policie ČR je pak taxativně vymezeno. Jedná se zejména o:

- a) ochranu bezpečnosti osob a majetku,
- b) spolupůsobení při zajišťování veřejného pořádku,
- c) boj proti terorizmu,
- d) odhalování a vyšetřování trestné činnosti a zajišťování jejich pachatelů,
- e) zajišťuje ochranu státních hranic, vymezených osob a objektů,
- f) dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu,
- g) odhaluje přestupky, a další.“

2.2 Struktura Policie ČR

Policie České republiky je podřízena ministerstvu vnitra. Tvoří ji policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci krajských ředitelství. Zákon zřizuje 14 krajských ředitelství policie. Jejich územní obvody se shodují s územními obvody 14 krajů České republiky.

Obrázek 1. – Organizační schéma Policie ČR

(<http://www.policie.cz/clanek/povinne-zverejnovane-informace-136591.aspx>)

2.3 Úloha Policie ČR pro společnost

„Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je

- a. prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,
 - b. chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,
 - c. uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,
 - d. při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,
 - e. používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem,
 - f. nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě,
 - g. zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,
 - h. zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,
 - i. zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů.“
- (<http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>)

2.4 Přijetí do služebního poměru a základní odborný výcvik (ZOP) Policie ČR

Základní odborný výcvik (ZOP) Policie ČR je ucelený vzdělávací program pro nastávající policisty, který předchází samotnému výkonu služby. Policisté nejprve musí splnit podmínky pro přijetí do služebního poměru k Policii ČR. Mezi tyto podmínky patří například:

- uchazeč musí být občan České republiky,
- je starší 18 let,

- je bezúhonný,
- splňuje stanovený stupeň vzdělání,
- je způsobilý k právním úkonům,
- splní ústní pohovor, fyzické, psychologické a zdravotní testy.

Pro účely této bakalářské práce podotknu, že psychotesty jsou náročné a zkoumají osobnost uchazeče, zabraňují přijetí nevyrovnaných, agresivních lidí. Díky obsáhlému testu zkoumají všechny části osobnosti. Z mé vlastní zkušenosti mohu říci, že psychotesty jsou opravdu náročné. Na psychotestech jsem strávil celé dopoledne, cca 5 hodin. Musel jsem neustále vyplňovat různé druhy psychologických testů. Dále každý absolvuje osobní pohovor s psychologem.

Pokud splní veškeré tyto podmínky, může být vybrán do služebního poměru k Policii ČR. Nový policista je zařazen do služební hodnosti strážmistr. Obdrží rozkaz od svého krajského ředitele k nástupu do základní odborné přípravy, kterou musí bezpodmínečně absolvovat.

V současné době je základní odborná příprava v době trvání 6 měsíců. Zajišťují ji v současnosti Střední a Vyšší policejní školy ministerstva vnitra v Brně a Holešově. Po tuto dobu studia je policista vzděláván a připravován na policejní práci a reálné situace, které ho mohou a budou potkávat v jeho policejní praxi. Mezi vyučovací předměty patří pořádková služba, dopravní služba, právo, kriminalistika, použití donucovacích prostředků, použití zbraně, zdravotnická příprava, spojovací příprava, psychologie a administrativa. Výuka je vedena především zkušenými vyššími důstojníky, kteří mají za sebou roky praxe ve službě. Tento kurz je rozdělený na dvě části zakončené didaktickým testem. Mimo to v každém předmětu musí policista plnit požadavky vyučujících vyšších důstojníků a dosahovat průměru obdržených známek alespoň 3,0. Po splnění těchto testů postupuje policista k závěrečné zkoušce. Závěrečná zkouška se skládá z praktické části, kterou tvoří modelové situace a z teoretické části. Po úspěšném absolvování základní odborné přípravy následuje dvou - měsíční povinná praxe, která se vykonává na Školních policejních střediscích, v současné době ve Frýdku – Místku. Po absolvování této praxe je policista zařazen buďto na obvodní oddělení Policie ČR nebo jiná pracoviště například PMJ – Pohotovostní motorizovaná jednotka.

3 Donucovací prostředky

Tato stěžejní kapitola bakalářské práce objasní pojem donucovací prostředky, jejich využití a používání. Poukáže na zákonnost donucovacích prostředků.

Policie ČR je oprávněna při plnění svých každodenních úkolů používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem. Dále Policie ČR nesmí nikdy zacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem.

3.1 Zákonná ustanovení:

V systému použití donucovacích prostředků není nezbytná jenom fyzická a technická připravenost. Policista musí být výborně připraven také po stránce legislativní.

3. 1. 1 Krajní nouze

„Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.“ (Burdek, 2013, str. 18)

3. 1. 2 Nutná obrana

„Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“ (Burdek, 2013, str. 18)

3. 1. 3 Donucovací prostředky

Policista je oprávněn použít při zákroku donucovací prostředek a zbraň, k jejichž používání byl vycvičen. Policista při plnění svých úkolů je oprávněn použít specifické, zákonem taxativně stanovené donucovací prostředky, které jsou vyjmenované v § 52 zákona číslo 273/2008 Sb. o Policii ČR, str. 22:

- „a) hmaty, chvaty, údery a kopy,
- b) slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek,
- c) obušek a jiný úderný prostředek,
- d) vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky,
- e) vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5,
- f) zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla,
- g) vytlačování vozidlem,
- h) vytlačování štítem,
- i) vytlačování koněm,
- j) služební pes,
- k) vodní stříkač,
- l) zásahová výbuška,
- m) úder střelnou zbraní,
- n) hrozba namířenou střelnou zbraní,
- o) varovný výstřel,
- p) pouta,
- q) prostředek k zamezení prostorové orientace.“

Policista ve službě má při plnění každodenních úkolů při sobě především kromě donucovacích prostředků hmatů, chvatů, úderů a kopů také teleskopický obušek, slzotvorný dočasně zneschopňující prostředek, pouta a zbraň.

Ze své vlastní zkušenosti u Policie ČR musím říci, že nejpoužívanějším donucovacím prostředkem je použití hmatů, chvatů a pout. Pouta používáme velice často, aby byla zajištěna bezpečnost jak naše, tak i našich „klientů“.

Hmaty, chvaty, údery, a kopy policista používá především k překonání pasivního a aktivního odporu, údery a kopy zejména aktivního odporu.

Hmatem rozumíme uchopení pachatele rukou policisty, která klade pasivní odpor. „Jedná se o pohybovou činnost, kdy jsou některá ze skloubených částí těla oponenta uváděna do nepřiměřené polohy, nebo jde o tlak na citlivá místa na lidském těle.“ (Filák, 2009, str. 122)

Chvatem nazýváme zpravidla bolestivé úchopy, které policista použije, je-li napaden útočníkem a aby jej dostal do pozice výhodné pro policistu. Jedná se o strhy, přehozy, porazy, podmety a další techniky.

Údery a kopy užije policista v případě bezprostředního napadení útočníkem k vytvoření podmínek pro případné použití jiných, vhodnějších donucovacích prostředků jako například teleskopického obušku.

Teleskopický obušek je jedním z nejvíce používaných donucovacích prostředků a slouží především k prodloužení ruky policisty a odražení aktivního útoku. Policie ČR nejdříve používala gumový obušek, později tonfu a v současné době všichni policisté mají teleskopické obušky.

Slzotvorný dočasně zneschopňující prostředek má schopnost zneškodnit útočníka tím, že působí na sliznice a nutí k tvorbě slz, díky čemuž útočník dobře nevidí a nemůže se věnovat útoku.

Použití pout je přesně vytyčeno v § 54 zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii ČR, str. 23:

„Policista je oprávněn použít pouta ke spoutání osoby zajištěné, zadržené, zatčené, dodávané do výkonu trestu odnětí svobody nebo převzaté policistou k provedení procesních úkonů z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Dále smí policista použít pouta, je-li důvodná obava, že může být ohrožena bezpečnost osob, majetku nebo ochrana veřejného pořádku anebo že se osoba pokusí o útěk. Policista je dále oprávněn použít pouta ke vzájemnému připoutání dvou nebo více osob.“ Policista by měl preferovat poutání osoby s rukama vzadu. Zákon sice nerozlišuje způsob poutání „vpředu a vzadu“, ale spoutané ruce vpředu nezaručují zcela bezpečnost policisty. Bezprostřední kontakt s pachatelem a samotný úkon poutání by měl být co nejkratší z důvodu, že přílišná váhavost nebo neobratnost policisty neúměrně zvyšuje riziko nebezpečí.

Zákon nedovoluje nasazení pout těhotné ženě, osobě mladší patnáct let, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou, osobě vysokého věku. (Hrazdára, 1996, 140)

3. 1. 3. 1 Obecné podmínky použití donucovacích prostředků

Obecné podmínky použití donucovacích prostředků jsou uvedeny v § 53 zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii ČR, str. 22.

„Donucovací prostředky je policista oprávněn použít k ochraně bezpečnosti:

- své osoby,
- jiné osoby nebo
- majetku anebo
- veřejného pořádku“

„Před použitím donucovacích prostředků je policista povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito donucovacích prostředků. Například: „Policie, jménem zákona zanechte svého jednání, nebo bude použito donucovacích prostředků.“ Toto neplatí v případě použití prostředků k zabránění odjezdu vozidla. Od výzvy s výstrahou může policista upustit i v případě, že je ohrožen život nebo zdraví osoby a zákrok nesnese odkladu.

Policista při použití donucovacích prostředků je oprávněn použít donucovacího prostředku, který umožní dosažení účelu sledovaného zákrokem a je nezbytný k překonání odporu nebo útoku osoby, proti níž zakročuje. Přičemž volí takový donucovací prostředek, který je vůči osobě co možná nejmírnější, ale pro policistu je v dané situaci postačující k tomu, aby zákrok úspěšně zvládl. Dále dbá na to, aby nezpůsobil osobě újmu zřejmě nepřiměřenou povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání. Zákon nevylučuje, aby policista způsobil osobě, vůči níž používá donucovací prostředek, i větší újmu, než je ta, která odpovídá povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání, policista ale musí dbát, aby nepřiměřenost této újmy nebyla povaze a nebezpečnosti jednání zřejmá.“ (Strnad & Benda, 2012, str. 18) Opět z vlastní zkušenosti musím říci, že při většině zákroků Policie ČR se používají zejména donucovací prostředky hmaty, chvaty, údery, kopy a pouta. Je to způsobeno i tím, že k zákroku, kde je hlášeno napadání, výtržnost atd.,

nejedou pouze dva policisté, ale nejméně 3 až 6 policistů z důvodu bezpečnosti. Z tohoto důvodu bývají policisté většinou v přesile a tím se situace na místě rapidně uklidní, a tudíž nedochází k použití razantnějších donucovacích prostředků.

Elektrický donucovací prostředek je policista oprávněn použít pouze, pokud by použití jiného donucovacího prostředku zjevně nebylo dostatečné k dosažení účelu sledovaného zákrokem.

Podle § 57 zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii ČR str. 24 je povinností policisty po použití donucovacích prostředků, při kterém došlo ke zranění osoby, ihned jakmile to okolnosti dovolí poskytnout zraněné osobě první pomoc a zajistit lékařské ošetření. V případě zranění osoby při použití donucovacích prostředků je policista povinen poskytnout první pomoc při každém zranění. To znamená i při každém drobnějším zranění. „Lékařské ošetření je policista povinen zajistit pouze tam, kde půjde o takové zranění, které je vyžaduje. Musí tak učinit vždy, když o to zraněná osoba požádá“. (Strnad & Benda, 2012, str. 19)

3. 1. 4 Použití zbraně

Policista smí použít zbraň v případech uvedených v zákoně číslo 273/2008 Sb. o Policii ČR v § 56 str. 23:

„1) Policista smí použít zbraň

a) v nutné obraně a krajní nouzi,

b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt,

c) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,

d) nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného zákroku,

e) nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví,

f) jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní, anebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, nebo

g) ke zneškodnění zvířete ohrožující život nebo zdraví osoby

2) použití zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až f) je přípustné pouze za podmínky, že užití donucovacího prostředku by bylo zřejmě neúčinné.

3) před použitím zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až e) je policista povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito zbraně. Od výzvy s výstrahou lze upustit v případě, že je ohrožen život nebo zdraví policisty nebo jiné osoby a zákrok nesnese odkladu.

4) při použití zbraně je policista povinen dbát nutné opatrnosti, zejména neohrožit život jiných osob a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zákrok směřuje.

5) zbraní podle této hlavy se rozumí zbraň střelná včetně střeliva a doplňků zbraně, vyjma vrhacího prostředku majícího povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky, dále zbraň bodná a sečná, výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo.“

3. 1. 5 Zákrok pod jednotným velením

„Při zákroku pod jednotným velením rozhoduje o použití donucovacího prostředku a zbraně velitel zakročující jednotky. O použití donucovacího prostředku a zbraně může na místě zákroku rozhodnout také nadřízený tohoto velitele, který tímto rozhodnutím přebírá velení do ukončení zákroku. Rozhodnutí velitele zakročující jednotky a jeho nadřízeného o použití donucovacího prostředku nebo zbraně musí být zadokumentováno záznamovou technikou se zvukem nebo v listinné podobě.“
(Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, Praha 2008, str. 25)

3. 2 Ukázka donucovacích prostředků

Úkon:

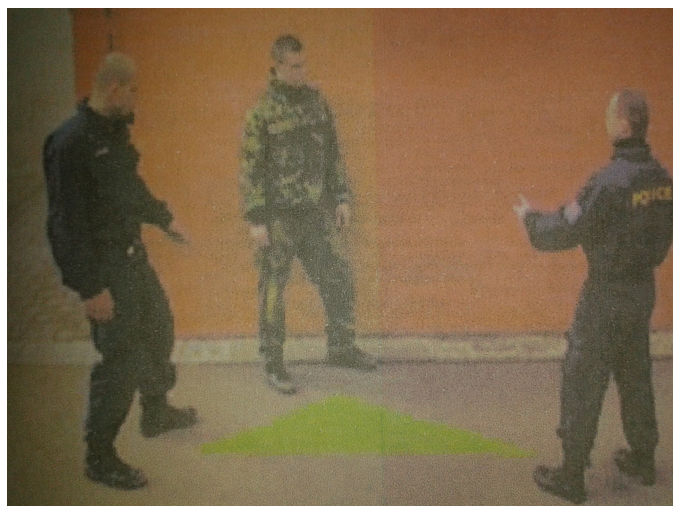
Úkonem se v obecném pojetí rozumí právní úkon, tedy takový druh činnosti policistů, při které plní úkoly (uvedené v § 2 zákona č.273/2008 Sb., o PČR) a své povinnosti, využívají svých oprávnění, a to včetně oprávnění použít donucovací prostředky nebo zbraň, přičemž dochází k zásahu do práv a svobod osob.

Zárok:

Podle Hrazdíry (1996) zákrokem rozumíme takovou činnost policistů, při které zabezpečují plnění úkolů policie, zasahují do práv a svobod osob, používají svá oprávnění a při níž dochází k přímému vynucování splnění právní povinnosti nebo k přímé ochraně práv za použití síly nebo hrozby jejího použití (použití donucovacích prostředků a zbraně). Jedná se o přímé vynucení splnění povinnosti za použití násilí, tedy o bezprostřední zásah, který může směřovat proti osobě nebo věci, jehož smyslem je odvrátit nebo překonat nebezpečí, které bezprostředně ohrožuje zájmy chráněné trestním zákonem (život, zdraví, majetek, veřejný pořádek).

Tato modelová situace popisuje využití hmatů a chvatů jakožto použití donucovacích prostředků ve dvojčlenné hlídce policistů proti jednomu pachateli.

Pro provedení jakéhokoliv úkonu či zákroku by si měla hlídka nejprve vytvořit dobrou výchozí pozici a dbát na svoji bezpečnost.

- trojúhelníkové rozestavení hlídky s pachatelem
- udržení bezpečnostní vzdálenosti
- dobrá informovanost před úkonem či zákrokem
- připravenost hlídky zakročit
- vhodná komunikace
- plánování – volba postupu, adekvátní DP

Obrázek 2. - Trojúhelníkové rozestavení hlídky

- využití momentu překvapení ze strany policisty tichým přiblížením k boku pachatele
- tlak směřuje dolů a vzad
- policista je ve stabilním postoji
- kontrola pohybu osoby aby nedošlo ke zbytečnému poranění osoby
- podpora druhým policistou

Obrázek 3. – Úchop za hlavu s vychýlením pachatele

4. Psychologie v policejní praxi

4.1 Oblast personalistiky

Policejní a bezpečnostní profese patří do okruhu povolání, kde je zavedeno vstupní vyšetření zájemců ucházejících se o výkon služby u Policie České republiky. Toto vstupní vyšetření absolvuje každý žadatel o výkon služby. „Vstupní vyšetření prověřuje zdravotní a psychickou způsobilost jedince.“ (Čírtková, 2000, str. 50) Pokud bude jedinec způsobilý, vyhovuje nárokům, které klade výkon profese na jeho tělesné a psychické stránky. Toto vstupní vyšetření psychické způsobilosti provádí policejní psychologové. „Policejní psychologové se uplatňují ve třech hlavních oblastech: na úseku personalistiky, na úseku vzdělávání a výcviku a na specializovaných pozicích.“ (Čírtková, 2000, str. 50). V České republice dále provádí policejní psychologové poradenství a psychologickou podporu v konfliktních a krizových (stresových) situacích. Například po použití střelné služební zbraně proti člověku, které je silně zátěžovou situací. Dále policejní psychologové provádí výstupní psychologický rozhovor a dále speciální psychologickou péči u exponovaných policejních pozic. V zahraničí u některých exponovaných policejních pozic se zavádí povinné periodické návštěvy u psychologa. Tyto návštěvy jsou zpravidla po půl a jednom roce. „Při těchto kontrolních návštěvách psycholog posuzuje, zda nasazení policisty do obtížného terénu, např. organizované kriminality, nenarušilo integritu osobnosti, neohrožuje jeho duševní zdraví a současně i spolehlivost jeho výkonu.“ (Čírtková, 2000, str. 50)

4. 2 Oblast vzdělávání a výcviku policistů

„V návaznosti na změny v pojetí policejní profese prochází určitými modifikacemi i policejní vzdělávání. Všeobecně se prosazuje trend, že vedle právních a policejních disciplín reprezentuje psychologie třetí pilíř vzdělání současného policisty. Jejím úkolem je mimo jiné vybavit policisty tzv. psychologickými prostředky pro řešení standardních i konfliktních situací, ke kterým dochází při styku s občany.“ (Čírtková, 2000, str. 50) Jednoduše řečeno, psychologickými prostředky se míní

účinná a adekvátní komunikace. Myslí se tím komunikace verbální a neverbální, která vede k vyřešení situace bez použití jiných prostředků jmenovaných zákonem.

Již v minulé kapitole jsme se mohli dovědět, že komunikace policisty s pachatelem či obětí je velice důležitá. Policista má vyzvat pachatele slovním spojením například. Jménem zákona zanechte svého protiprávního jednání, nebo bude použito donucovacích prostředků.

4.2.1. Verbální komunikace

Vzhledem k tomu, že komunikace probíhá vždy v nějaké konkrétní situaci, jde o sociální komunikaci, která se realizuje na konkrétním sociálním prostředí a konkrétních sociálních vztazích, na bázi přímého nebo zprostředkovaného kontaktu lidí, jejich vzájemného porozumění, nedorozumění pochopení nebo nepochopení se, což má bezesporu přímý vliv na myšlení, chování a jednání účastníků komunikace, na společenský styk.

Charakteristikou verbálního projevu je :

- rychlost slovní produkce, tempo řeči
- hlasitost verbálního projevu
- zabarvení hlasu
- ventilové zvuky, ventilové plevelná slova
- rychlost a pohotovost odpovědí na položenou otázku
- pauzy, váhání
- délka slovního projevu – plynulost
- chyby – přeřeknutí se ve verbálním projevu

4.2.2. Neverbální komunikace

Obsah verbální komunikace je vždy na prvním místě. Je však nutné si uvědomit, že určitá část sdělované informace má mimořádnou podobu. Neverbální projevy, jako např. mimika, gesta, směr a délka pohledu očí, mohou totiž spolu s neobsahovou stránkou mluvené řeči zcela změnit smysl sdělovaného obsahu – informace.

Proxemika vymezuje určitý prostor, v němž se člověk cítí bezpečný.

Sféra intimní, která bez nepříjemných pocitů a napětí respektuje těsnou prostorovou blízkost partnera.

Osobní sféra je ve vzdálenosti cca 50 – 120 cm. Do té si pouštíme přátelé a dobré známé.

Sociální sféra je ve vzdálenosti cca 1,5 – 3 metry. Jsem patří vztahy jako například nadřízený – podřízený, policista – občan.

Haptika je způsob sdělení, které tlumočíme bezprostředním kontaktem s druhým člověkem, např. podáním ruky, tedy hmatem.

Tělesný postoj, řeč těla, držení těla, vzájemná konfigurace jeho částí. Důležitá je zejména vzájemná poloha hlavy, ramen a hrudníku.

Gesta, sdělování osvojenými, kulturně standardizovanými pohyby, pohybovými symboly a znaky. Jako doprovodný prvek řeči gesta podporují a umocňují emocionální stránku sdělení.

Mimika je sdělování informací pomocí výrazu v obličeji. Mimika nejvíce odráží vnitřní psychický stav. Dokáže projevit nejvíce emocionální stavy jako je štěstí, překvapení, strach, zloba, smutek.

Pohledy, sdělování pohledem, očima. Například pohled hodnotící, tázavý, tupý, těkavý, udivený, zoufalý.

4.3 Oblast specializovaných odborných pozic

Na těchto místech se zpravidla předpokládá doplnění standardní vysokoškolské psychologické průpravy o další specializované vědění, které není běžně přednášeno studentům psychologie. Jde především o poznatky z forem psychologie, ale i kriminalistiky, kriminologie a některých právních disciplín. Policejní psychologové se například uplatňují na pozicích tvz. vyjednávačů, psychologické profilování a grafologie. „Dalším příkladem psychologické péče jsou jednorázová posttraumatická protistresová sezení u exponovaných týmů po náročné akci. Slouží ke zmírnění tvz. posttraumatické stresové poruchy, jež se objevuje nejen u obětí nebo jedinců, kteří přežijí krizovou situaci, ale může postihnout i členy profesionálních týmů, kteří krizovou situaci řeší.“ (Čírtková, 2000, str. 52 - 53). Jedná se například o přírodní katastrofy nebo nehod zaviněných lidmi (požáry, letecká neštěstí, velké dopravní nehody, teroristické útoky, držení rukojmích atd..)

4.4 Laické poznávání osobnosti

V policejní každodenní praxi můžeme nalézt řadu situací, kdy dochází k orientačnímu odhadu osobnosti policistou, často aniž by si policista byl „typováním či šacováním“ osobnosti toho druhého vědom. V této souvislosti je nejčastěji připomínána situace výslechu a odhad osobnosti vyslýchaného, ale může jít i o situace při silniční kontrole nebo některé okamžiky hlídkové služby. Zákroky při rodinných rozepřích také vyžadují obvykle odhad osobností zúčastněných aktérů.

Efekt prvního dojmu neboli haló efekt. „Je součástí poznatků o interpersonální percepci.“ (Čírtková, 2000, str. 73) Jde o proces spontánní, kdy zpravidla několik málo postřehnutých signálů podněcuje ve vnímajícím pozitivní či negativní pocity. „Výzkumy potvrzují běžnou předvědeckou zkušenost, že je velmi obtížné změnit negativně kolorovaný první dojem na pozitivní odhad osobnosti druhého.“ Prevencí proti vzniku incidentů tohoto druhu mohou být následující psychologická doporučení jako:

- je účelné nepodléhat prvnímu dojmu o protějšku při policejním jednání
- je nutná taková sebe prezentace, která odpovídá profesionální roli policisty
- je třeba náhledu na to, jaký dojem vyvolává policista osobně v prvním kontaktu s občanem,
- při jednání s občany je třeba dbát zásad profesní etiky

Psychické poruchy vyvolané používáním alkoholu a jiných návykových látek

Alkohol je nejrozšířenější psychotropní drogou vůbec. Kromě škod na tělesném zdraví způsobuje bohatý rejstřík poruch. Lehčí narušení kognitivního systému až po těžké alkoholické psychózy, demence a halucinózy, signalizující celkové a vesměs neodstranitelné poškození osobnosti. Závislost na alkoholu vzniká během 3 – 15 let užívání. Rychleji se vytváří u mladých lidí.

Drogová závislost se na rozdíl od závislosti na alkohol vyvíjí a upevňuje mnohem rychleji, kdy už po jediném nebo po několika málo požitích dostává člověka do stavu těžkého ohrožení osobnosti s tendencí k recidivám. Mezi pachateli trestných činů je vysoké zastoupení psychopatů a slabomyslných závislých na alkoholu. Drogová scéna je současně také prostředím s vyšším výskytem kriminality, která je motivována obstaráváním prostředků na získání drog.

4.4.1 Zásady jednání s duševně narušenými jedinci

Policisté se při výkonu svého povolání mohou setkat s občany, kteří se projevují nápadným a abnormálním způsobem. S přihlédnutím k těmto aspektům byly vypracovány určité obecné zásady jednání s duševně narušeným jedincem. Nejde o dogmatická, rigidní pravidla, nýbrž o určitá doporučení, která je nutno aplikovat tvůrčím způsobem podle podmínek oné konkrétní situace.

Doporučení jsou následující:

- pokud možno nepoužívat násilí,
- vytvořit atmosféru důvěry, brát protějšek vážně,
- zachovat si náhled na situaci,
- nezanechat jedince bez dohledu,
- využívat informace sdělované osobou a nevyvracet je,
- respektovat osobnost druhého v určitých mezích,
- vyřešit situaci pokud možno nenásilně,
- neurčovat diagnózu,
- následná ověření.

5 SPOLEČNOST

5.1 Společnost

Českou republiku můžeme chápat jako multifunkční společnost, ve které různí jednotlivci i skupiny uplatňují rozličné životní strategie, nestejné hodnotové stupnice a rozmanité víry. V rámci multikulturní společnosti je nezbytné dodržovat jednotný soubor pravidel, zákonů a povinností. Policie je složkou státní služby, která by jednak měla dohlížet na dodržování rovnosti jedinců v kontextu nediskriminující občanské společnosti a jednak by měla umět adekvátně přistupovat k osobám, které se od většinové společnosti tak či onak odlišují.

5.1.1 Postoje veřejnosti k policii

Postavení policisty ve společnosti vyplývá formálně ze zákona. Sociální uznání a prestiž policejní profese jako neformální ukazatelé postavení policie ve společnosti jsou však spoluurčovány obrazem, který si o policii utváří obyvatelstvo samo. Postoje veřejnosti k policii naznačují, jaký image policie vůči veřejnosti prožívá. Ochotu veřejnosti ke spolupráci s policií. V současnosti se předpokládá, že převažující většina spolkové veřejnosti projevuje souhlasné pozitivní postoje vůči práci policie. Studie prokázali, že ženy mají v průměru příznivější postoje k policii než muži. Mladší občané mají v průměru horší mínění, starší občané naopak lepší mínění o policii. Lidé s vyšším vzděláním mívají v průměru horší mínění o policii.

Nezanedbatelná část policistů se domnívá, že veřejnost k nim chová spíše negativní postoje. To plyne především z toho, že povaha policejní práce přivádí policisty povětšinou do kontaktu s relativně specifickou, omezenou částí populace, pro kterou je příznačný negativní, odmítavý postoj k policii.

Obecné zdroje konfliktů v policejní činnosti

Není výjimečné, že různé konfliktní situace nastávají již na počátku úředního jednání, tzn. v době, kdy se přivolání policisté nestačili z psychologického hlediska ještě projevit. Z titulu své profese ztělesňuje policista v řadě situací převážně omezování individuálních cílů ve prospěch veřejného pořádku a dodržování zákonů.

„Za obecně konfliktogenní prvky vyplývající z profese policisty jsou považovány následující aspekty pracovní role:

- moment výkonné moci,
- sociální stereotyp o policii jako zdroj nepříjemností,
- moment frustrace vyvolané policejním jednáním,
- psychologický efekt ozbrojení policisty,
- psychologický efekt policejního stejnokroje.“ (Čírtková, 2000, str. 239)

Moment výkonné moci

Policisté jsou z titulu své profese oprávněni usměrňovat, kontrolovat a omezovat chování druhých. Je zřejmé, že působení policisty jako orgánu výkonné moci v sobě z psychologického hlediska zahrnuje potenciální zdroje konfliktů při jednání s občany. Usměrňování a omezování chování není samozřejmě věcí policejní libovůle, ale děje se podle platných zákonů a dalších norem. Jinak řečeno, existuje nemálo předpisů a vyhlášek, které považují někteří občané za málo smysluplné, odůvodněné anebo vůbec za zbytečné. V takovém případě se cítí oprávněni porušovat a překračovat to, co je podle jejich subjektivního mínění bezdůvodně omezuje.

Sociální stereotyp o policii jako zdroji nepříjemností

Vychází se z psychologické úvahy, že viditelná přítomnost uniformovaných policistů působí jako vnější motivační činitel, který tlumí vnitřní pohnutky a pohotovost k nezákonnému jednání. Je zřejmé, že role policisty působí na občany mimo jiné i efektem vzbuzování obav či strachu. Strach spouští u některých jedinců nepřiměřené – bezhlavé útočení na terč strachu. V tomto případě je terčem strachu policie. Může rovněž iniciovat agresivní konflikt v jednání s občanem, a to aniž by se policista v akci choval nepříjemně.

Moment frustrace vyvolané policejním jednáním

Je účelné, aby policisté chápali agrese jako jednu z přirozených variant chování v situacích frustrace a sami se nenechali vyprovokovat k protiagresi. Je známo, že agrese plodí často zase agrese. K profesionálnímu vystupování policisty jistě patří schopnosti sebeovládání, které umocňují utlumit přirozenou tendenci reagovat protiagresí. I u občanů s pozitivním postojem k polici může někdy dojít k výše popsaným problémům. Tyto jevy názorně ilustrují psychologickou konfliktnost policejní profese.

Psychologický efekt ozbrojení policisty

Mnohé výzkumy naznačují, že za určitých okolností může nápadné a vyzývavé nošení zbraně vyvolávat ve vnímajícím jedinci agresivní projevy. Zahraniční policejní psychologie se shoduje na doporučení nevystavovat při výkonu služby zbraň demonstrativním způsobem do zorného pole protějšku.

Psychologický efekt policejního stejnokroje

Je přirozené, že vnímání uniformy působí v závislosti na konkrétním prostředí. Jinak působí přítomnosti uniformovaných policistů na univerzitní půdě, jinak v domově důchodců, na fotbalovém stadionu či při silniční kontrole. Vnímání uniformy je závislá i na jejich postojích k policii a na individuální zkušenosti s policií.

5.1.2 Zvláštní zdroje konfliktů v policejní činnosti

V policejní psychologii jsou rozlišovány následující konfliktogenní prvky zvláštní povahy:

- věk jednajícího policisty,
- místo úředního jednání,
- zákroky v přítomnosti nezúčastněných osob,
- snížený práh frustrační tolerance,
- nezdvořilost a nepřátelský tón,
- protiagrese a zneužívání moci,
- neochota poskytovat informace.

Výsledky výzkumů ukazují, že věkově mladší policisté se častěji dostávají do konfliktů a incidentů s občany. Příčinou tohoto jevu může být menší profesionální zkušenost začínajících policistů. Existuje všeobecně zažitá představa, že autoritou, která může řídit, kontrolovat a usměrňovat ostatní, se člověk stává až po dosažení určitého věku. Poučování a usměrňování od osoby, která se věkově blíží generaci vlastních dětí, působí nepřírozeně a zasahuje často jádro sebevědomí dotyčného jedince.

Jako určitý konfliktogenní prvek se může uplatnit i místo úředního jednání. Například vyhnout se prostoru bydliště zúčastněných osob. Úřední úkony, které snesou odklad, je účelné přemístit do služebních úřadoven.

Na zákroku bezprostředně nezúčastněné osoby mohou policejní jednání značně zkomplikovat. Kvůli jejich přítomnosti se může jedinec, se kterým je vedeno policejní jednání projevovat agresivním, arogantním, odmítavým způsobem. Situační útočnost se objevuje zpravidla tehdy, když policista usměrňuje jedince za nepatřičné chování v přítomnosti dalších osob, na jejichž mínění dotyčnému velmi záleží. Například otec rodiny před jeho dětmi. Pro policejní jednání z toho plyne jednoduché doporučení. Je účelné uspořádat situaci tak, aby třetí osoby byly vyloučeny z bezprostřední asistence průběhu jednání. Nelze-li zajistit prostorové oddělení třetích osob, je nezbytné kontrolovat vlastní projev policisty a vystříhat se dvojznačných výroků, které by mohli být chápány jako neuctivé a urážející osobu dotyčného jedince

Nezdvořilé chování a nepřátelský postoj bývají často zmiňovány ve stížnostech občanů na policejní jednání. Jako nezdvořilé a nepřátelské se jim jeví různé prvky chování policistů, a dokonce i takové, které postrádají odpovídající úmysl či záměr ze strany policisty.

Je psychologickou skutečností, že násilí produkuje násilí. „Hnacími silami člověka je neměnná agrese, egocentrismus a animální uspokojování vlastních potřeb.“ (Furst, 1961) Záleží vždy na konkrétních okolnostech a parametrech situace a současně na individuální způsobilosti policisty a jeho možnostech chovat se jinak než reaktivně agresivním způsobem. V obecné poloze se přesto doporučuje chápat policejní protiagresi převážně jako poslední způsob řešení situace. V jednotlivých

replikách účastníků uzavřeného kruhu se agresivní projevy stupňují a mohou vrcholit odporem proti zákroku a následným použitím donucovacích prostředků u tzv. nepohodlných občanů jako například zloději, fenci. Ukazuje se, že při jednání s touto skupinou občanů policisté tendují k silné podrážděnosti a reagují spíše emocionálně nevhodným způsobem. Často se nechají vyprovokovat a uplatňují reaktivně agresivní prvky chování. Existují policejní situace, kde je psychologického hlediska nekompromisní a donucovací postup optimálním řečením, a to nejen v situacích nutné sebeobrany.

5.2 Psychologie davu

„Dav je obecně vzato specifické seskupení jedinců, které postrádá strukturující prvky skupin. Dav sám od sebe neprojevuje tendence směřující k vytvoření určitého řádu a struktury. Spočívá v situačně podmíněném, neorganizovaném seskupení lidí, přičemž absolutní počet účastníků v obou krajních polohách, tj. z hlediska minima či maxima, není limitován.“ (Čírtková, 2000, str. 152) Psychologie davového neboli hromadného chování vychází z poznání, že za určitých okolností se ve skupinách prosazují zvláštní způsoby prožívání a chování.

Příkladem davového chování mohou být příznivci té či oné strany při fotbalovém utkání. Přízeň je rozdělena mezi soupeřící strany, a tím vzniká i protikladné hodnocení a obsah prožitku. Takzvaný fandy je mimořádně citlivý na vše, co „ohrožuje“ vítězství vlastní strany. Za určitých okolností pak dochází k nesportovním, hrubě primitivním až agresivním projevům a následkům.

V podmínkách a průběhu tohoto chování je možno snadněji páchat i závažnou trestnou činnost. Uvolnění morálních zábran, drzost, smělost, neodpovědnost, fanatické nadšení, uvolnění vášně atd. vede ke vzniku pocitu anonymity a domu, že co se koná, je „správné“. Všichni dělají totéž, že nikdo za nic neodpovídá. Je nesporné, že vyšetřování trestné činnosti, realizované za specifických podmínek hromadného – davového chování je složité a obtížné.

Jednotlivec v davu může projevit chování, které u něj nelze pozorovat v jiných situacích. Většinou se jedná o chování, které z pohledu nezávislého pozorovatele se jeví jako primitivní a ovládané spíše emocemi než rozumem. Z hlediska jedince účastného na davu je možné zdůraznit, že jedinec v davu má pocit síly či

bezstarostnosti nebo naopak pocit ohrožení a bezradnosti. Dále převaha neuvědomovaných procesů nad uvědomovanými a ztráta či potlačení pocitu zodpovědnosti a zbavení se vnitřních a vnějších psychických zábran. Je důležité si uvědomit, že v hromadných situacích se mohou ocitnout lidé různého osobnostního založení. I jedinci, které bychom označili za seriózní, korektní a odpovědné se mohou v davové situaci „změnit“ a budou produkovat popisované projevy hromadného – davového chování. „Vliv skupiny na jedince je podmíněn jeho pozitivním vztahem k ní, skupina ovlivňuje jedince v míře, v jaké uspokojuje jeho potřeby.“ (Prokešová, 1997, str. 92) Výbuchy agresivity - Tento typ hromadného chování je založen na základě prožitku afektu ve vzteku. K výbuchu agresivity může dojít přímo z tzv. agresivního vyladění, příznačného specifickou citlivostí – vznětlivostí. „Agrese v sobě zahrnuje vztek a nepřátelství, touhu ničit a ubližovat, napadat.“ (Nakonečný, 1997, str. 202) V Policejní praxi registrujeme bezpočet těchto chování v podobě rvaček a výtržnictví, vzniklých na tomto základě.

6 Metodologie

Jak již vypovídá název kapitoly, v této části se zaměřím na popis výzkumu.

Dle Gavory (2000) je výzkum „systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky.“

Výzkum obecně se rozděluje do několika částí, dle Gavory (2000, str.11) se rozděluje následovně:

- 1) Stanovení výzkumného problému – v této části si autor výzkumu musí stanovit co nebo koho, kdy a za jakých podmínek bude sledovat.
- 2) Informační příprava výzkumu – tato příprava zahrnuje nastudování si informací o problému, který chce autor zkoumat. Informace může čerpat z knih, časopisů, ale i z konzultací s odborníky v dané problematice.
- 3) Příprava výzkumných metod – během této etapy si musí autor zvolit, jak bude na problém odpovídat a následovně zvolit vhodnou metodu.
- 4) Sběr a zpracování údajů – údaje získané pomocí vhodně zvolené metody se zapisují, shromažďují a poté se přenášejí do tabulek.
- 5) Interpretace údajů – nyní má autor za úkol „vdechnout informacím život“. (Gavora, 2000). Vysvětlit je, objasnit je a vyvodit závěr pro praxi.
- 6) Psaní výzkumné zprávy – v této závěrečné části autor výzkum uzavírá. Jde o písemné informování o zjištěných údajích výzkumu.

Abych tedy popsal správně svůj výzkum, budu se řídit etapami Gavory (2000).

V první části výzkumu jsem si stanovil, že budu zkoumat problém donucovacích prostředků, které používá Policie ČR. Dle Gavory (2000) jde o deskriptivní výzkumný problém, který má popisovat jev. Jelikož bylo napsáno mnoho bakalářských prací jen o donucovacích prostředcích, rozhodl jsem se zaměřit se na specifitější pojetí donucovacích prostředků a to na jejich vnímání okolím, tedy společností. Nebudu zkoumat donucovací prostředky jako takové, ale společnost. Tímto výzkumem jsem chtěl zjistit, jak je společnost obeznámena s používáním donucovacích prostředků, zda ví, co to jsou donucovací prostředky, atd.. Pro tento

výzkum jsem se rozhodl na základě odvysílaných reportáží v televizi, kde tohle médium líčí policisty, kteří používají donucovací prostředky za brutální a že jejich chování je nezákonné. Proto jsem si jako policista položil otázku: Co ví společnost o používání donucovacích prostředků? Vnímají je opravdu všichni jako zlo z moci úřední? V této části jsem si i stanovil základní hypotézy. Řídil jsem se podle pravidel:

- „hypotéza je tvrzení, které je vyjádřeno oznamovací větou,
- hypotéza musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými, proto musí být hypotéza formulována jako tvrzení o rozdílech, vztazích nebo následcích,
- hypotézu musí být možno empiricky ověřovat.“ Chráska (2006, str. 11)

V druhé části jsem si nastudoval z dostupných knih, internetových článků a hlavně zákonů tuto problematiku a uvedl ji v teoretické části mé bakalářské práce. Zdrojem mi byly i mé zkušenosti, které jsem nasbíral v praxi.

Jelikož jsem si zvolil orientaci výzkumu kvantitativní, která je založena na číselných údajích, nestrannosti a ověřování teorie, při které se zkoumá velký počet lidí, který v mém případě symbolizuje společnost, nejlepší metodou v mém výzkumu byl dotazník. Tato metoda je nejužívanější díky své nízké časové náročnosti pro získání velkého počtu informací. Dle návodu Gavory (2000) jsem zvolil neuspořádané rozmístění otázek a na začátek zvolil otázky, které jsou pro respondenta zajímavé. Otázky v dotazníku byly uzavřené a polouzavřené.

V další části jsem vytvořený dotazník rozeslal 70 respondentům. Jelikož se objektivita výběru prvku často zakládá na náhodě, zvolil jsem prostý náhodný výběr. Tento výběr se charakterizuje tím, že všechny prvky v souboru mají stejnou pravděpodobnost výběru. Tento prostý náhodný výběr se dále dělí na výběr s vrácením – u tohoto typu se vybraný prvek vrací zpět do základního souboru a na výběr bez vrácení – vybrané prvky se už do základního souboru nevrací. Pro můj výzkum jsem zvolil častější variantu náhodného prostého výběru – výběr bez vrácení. (Chráska, 2006)

Analýzu vybraných dat jsem zpracoval pomocí tabulky četnosti, kde jsem data rozdělil do skupin pohlaví na ženy a muže a každá tato skupina měla 3 podskupiny

věku - do 30 let, 31-50 let a od 51 let. Data jsem poté přesunul do grafů, které uvádím v další kapitole mé práce.

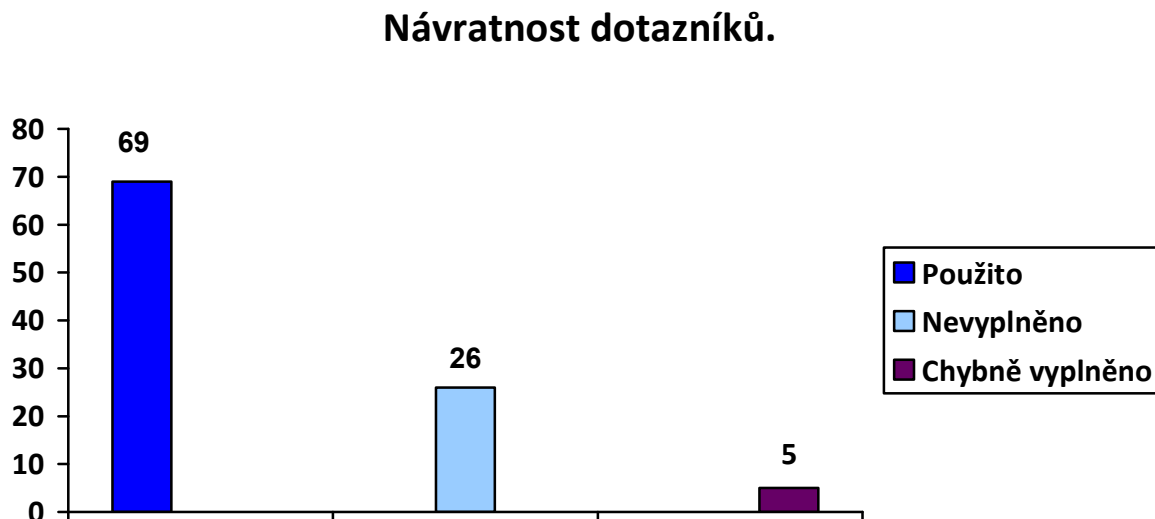
Hypotézy výzkumného šetření

V souladu s výzkumným záměrem jsem si stanovil následující pracovní hypotézy.

- 1. hypotéza: *Ve společnosti převažuje pozitivní vnímání Policie ČR nad negativním.***
- 2. hypotéza: *Ve společnosti převažuje názor, že práce policisty je více náročná psychicky než fyzicky.***
- 3. hypotéza: *Policisté jsou zaujatější na určité skupiny než na ostatní občany.***
- 4. hypotéza: *Média představují Policii ČR více v negativním světle než pozitivním.***
- 5. hypotéza: *Ženy mají povědomí o DP menší než muži.***
- 6. hypotéza: *Muži považují DP za násilí více než ženy.***

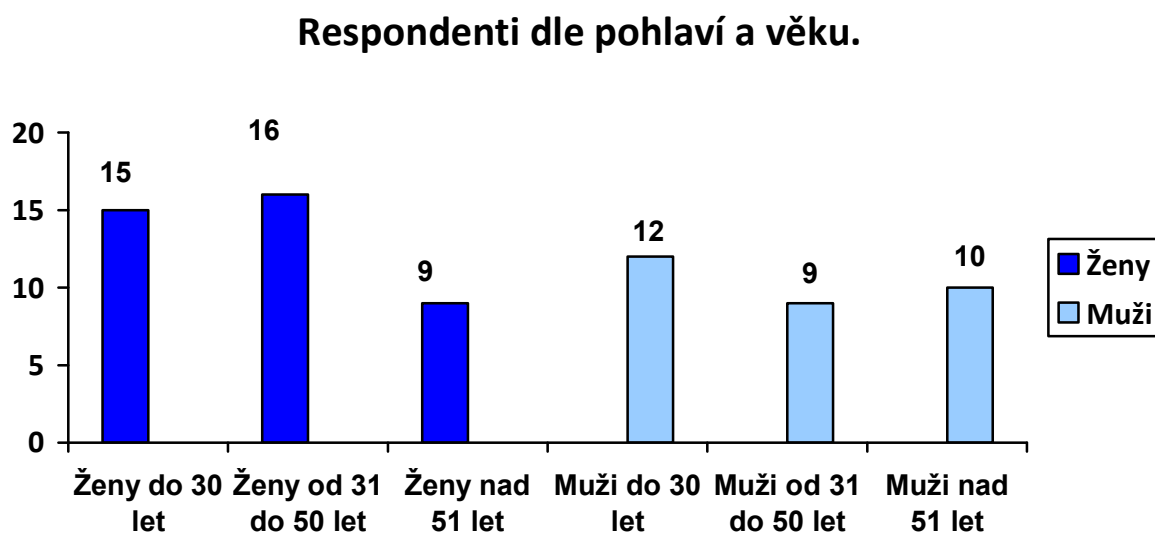
7 Analýza dat

Graf č. 1 Návratnost dotazníků

Ze 100 dotazníků bylo vráceno 69 vyplněných (69%). Nevyplněných dotazníků je 26 (26%), chybně vyplněno 5 (5%). **K průzkumu bylo použito celkem 69 dotazníků.**

Graf č. 2 Rozdělení respondentů dle pohlaví a věku

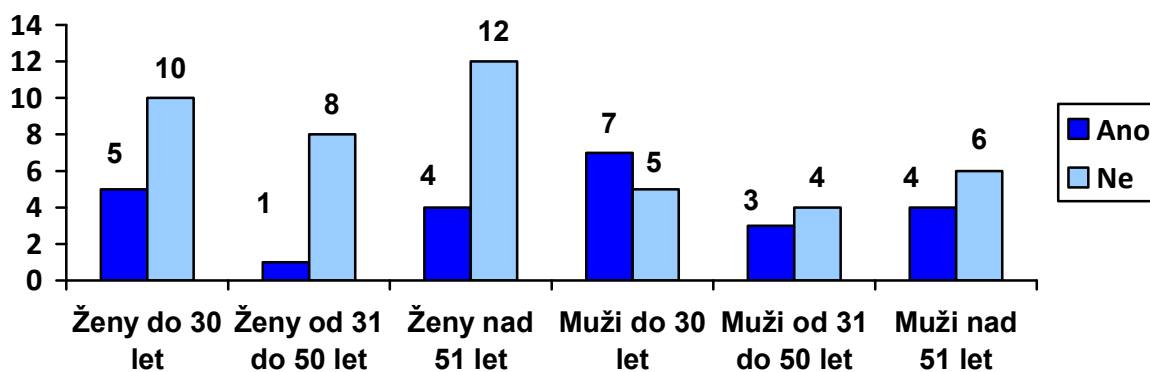

Graf poukazuje na zastoupení respondentů dle pohlaví. Zúčastnilo se 40 žen a 29 mužů. Nejvíce žen od 30 let do 50 let. Nejméně mužů stejného věku.

1. Byl(a) jste někdy přítomen(na) u zákroku Policie ČR?

Graf č. 3 Přítomnost při zákroku

1. Byl(a) jste někdy přítomen(na) u zákroku Policie ČR?

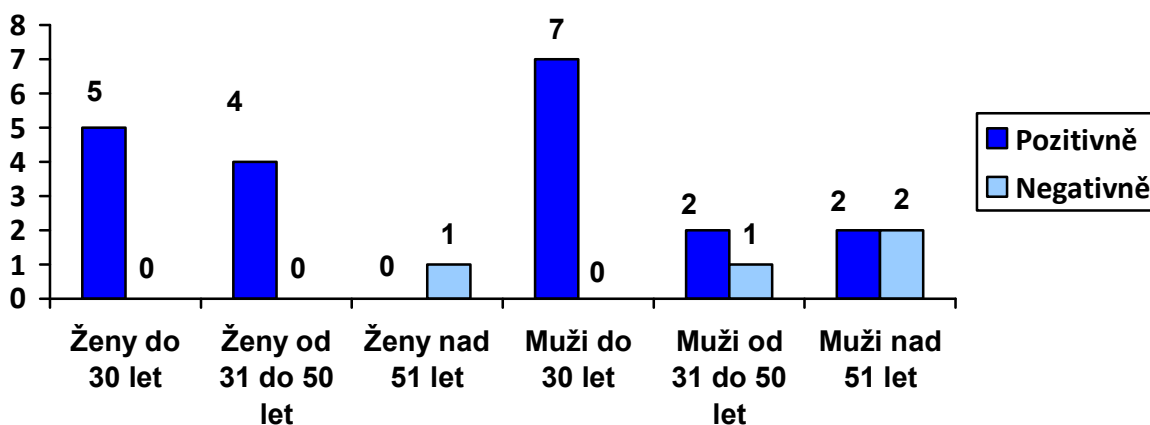

Častěji byli přítomni u zákroku Policie ČR muži. Celkem 14 mužů. Nejčastěji 7 mužů do 30 let. U žen je to podobné. Nejvíce byli při zákroku Policie ČR ženy do 30 let.

2. Pokud ano, jak byste hodnotil(a) tento zákrok?

Graf č. 4 Ohodnocení zákroku

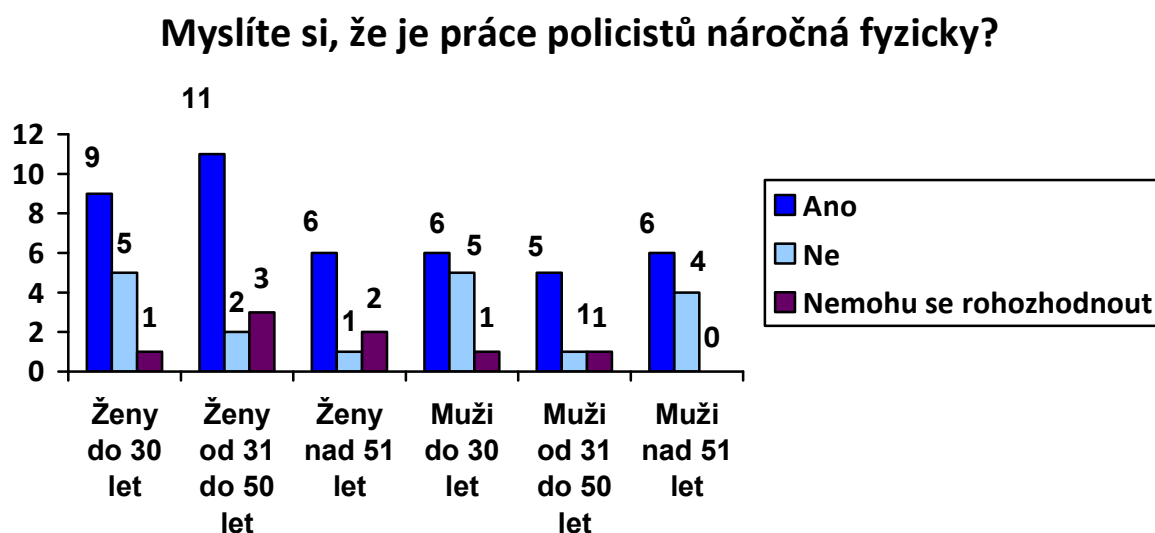
Pokud ano, jak byste hodnotil(a) tento zákrok?

Z 23 respondentů, kteří byli u zákroku Policie ČR, hodnotí jejich zákrok pozitivně.

3. Myslíte si, že je práce policistů náročná fyzicky?

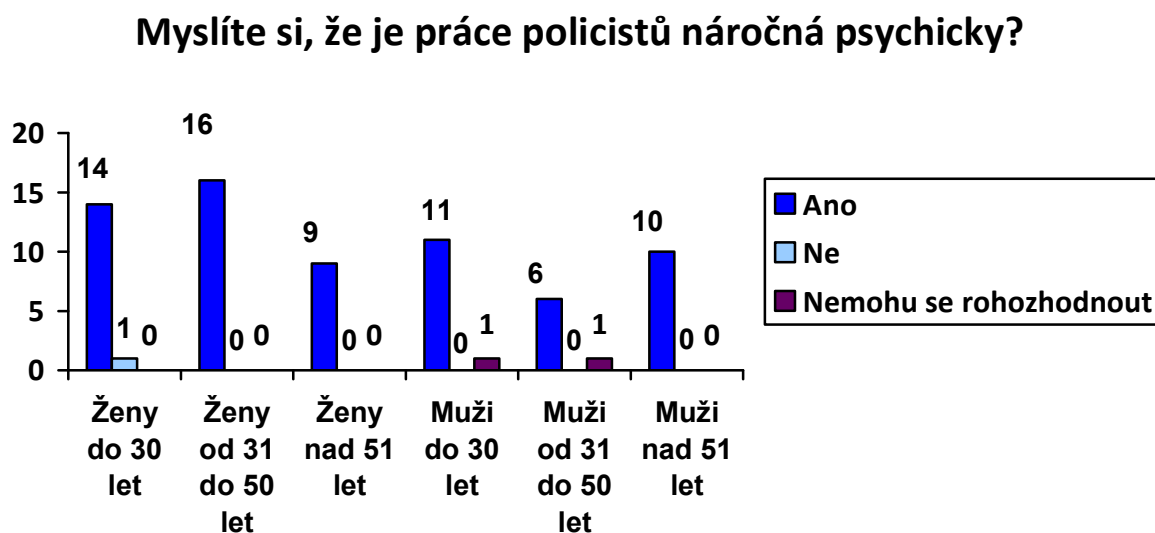
Graf č. 5 Fyzicky náročná práce policistů.

Z grafu vyplývá, že 43 zúčastněných (62%) si myslí, že práce policistů je fyzicky náročná.

4. Myslíte si, že je práce policistů náročná psychicky?

Graf č. 6 Psychicky náročná práce policistů.

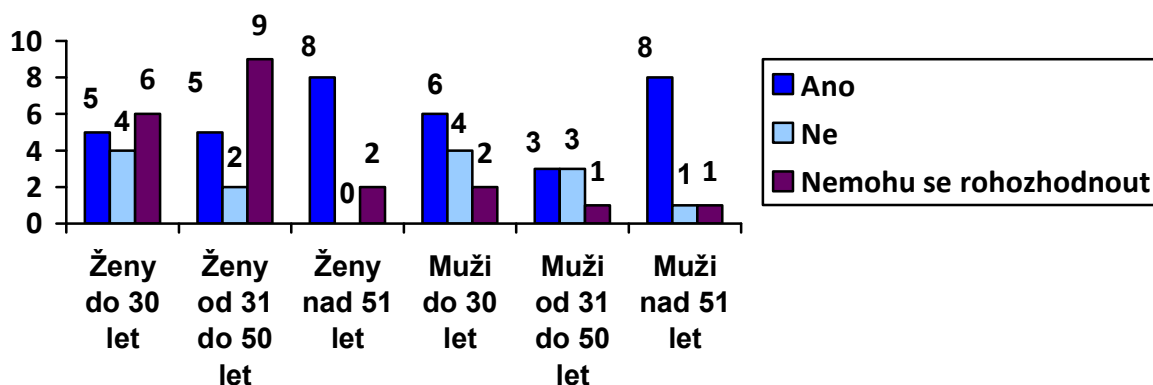

Z grafu vyplývá, že 66 zúčastněných (95%) si myslí, že práce policistů je psychicky náročná.

5. Myslíte si, že by mohla Policie ČR zlepšit veřejné mínění o sobě?

Graf č. 7 Zlepšení veřejného mínění o Policii ČR.

Myslíte si, že by mohla Policie ČR zlepšit veřejné mínění o sobě?

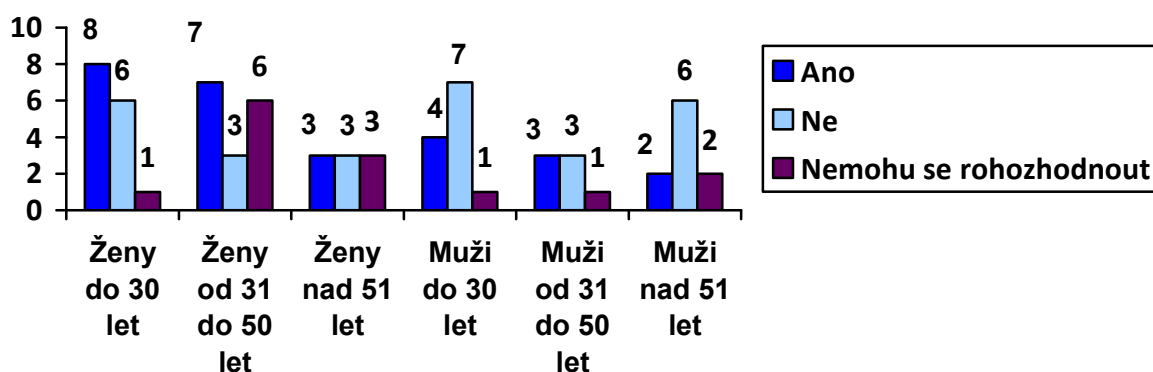

Nejvíce respondentů, kterým je nad 50 let si myslí, že by Policie ČR měla zlepšit veřejné mínění o sobě.

6. Myslíte si, že Policie ČR používá násilí i v případě, kdy nemusí?

Graf č. 8 Použití násilí v případě, kdy Policie ČR nemusí.

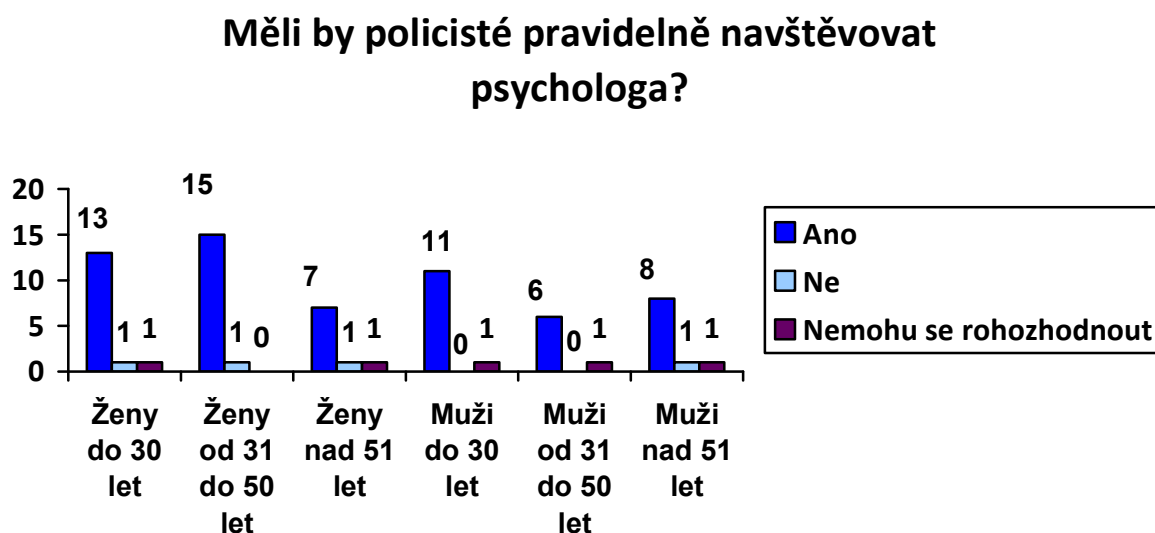
Myslíte si, že Policie ČR používá násilí i v případě, kdy nemusí?

Z grafu vyplývá, že 27 zúčastněných (39%) si myslí, že Policie ČR používá násilí i v případě, kdy nemusí. 28 zúčastněných (40%) si myslí, že je tomu naopak.

7. Měli by policisté pravidelně navštěvovat psychologa?

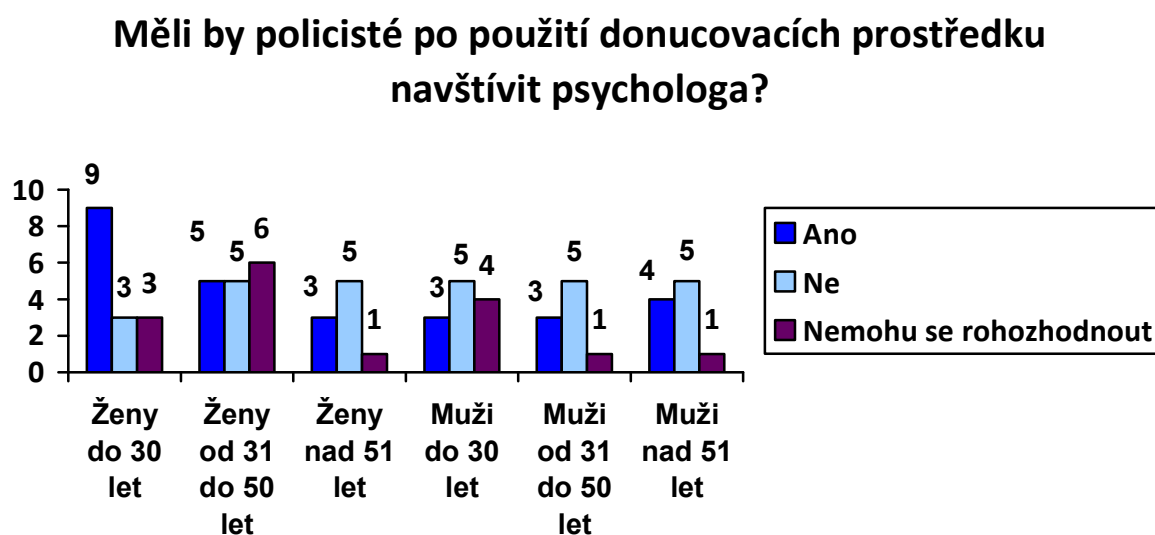
Graf č. 9 Návštěva policistů u psychologa.

Tento graf poukazuje na to, že drtivá většina a to 60 zúčastněných (86%) uvedla, že policisté by měli pravidelně navštěvovat psychologa.

8. Měli by policisté po použití donucovacích prostředku navštívit psychologa?

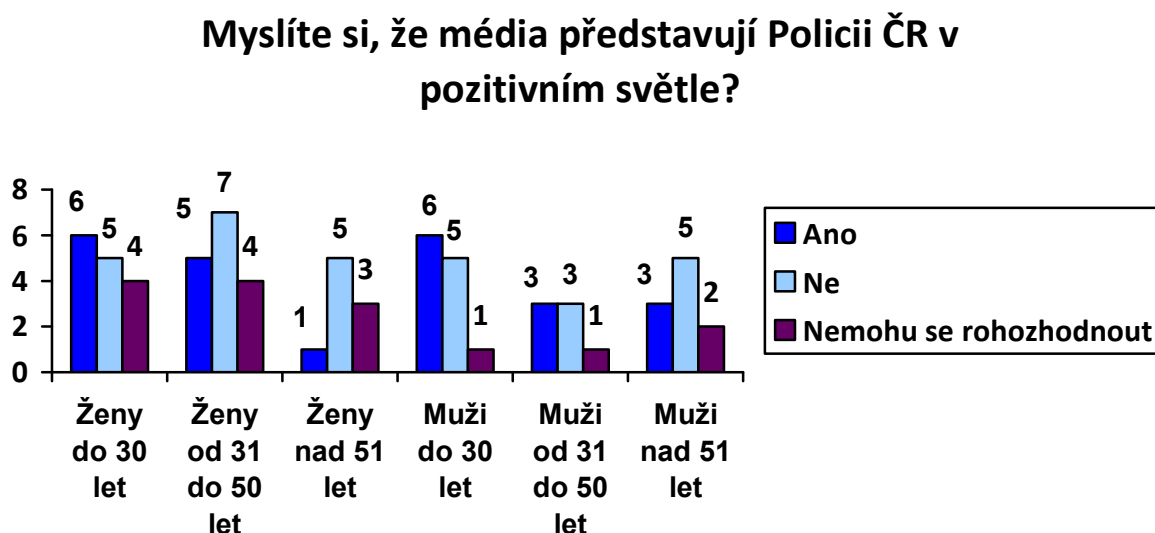
Graf č. 10 Návštěva policistů u psychologa po použití donucovacích prostředků.

Navštívit psychologa po použití donucovacích prostředků by měli policisté u 37 zúčastněných (39%). Což je pokles o (47%) oproti předchozímu grafu, kde byla kladena otázka na to, jestli by policisté měli navštěvovat psychologa pravidelně.

9. Myslíte si, že média představují Policii ČR v pozitivním světle?

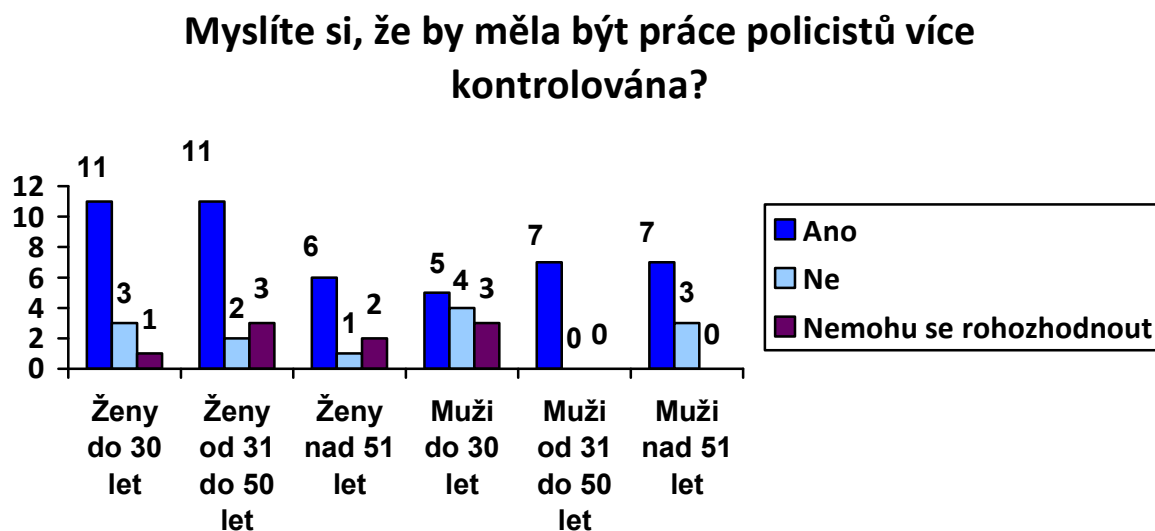
Graf č. 11 Pozitivní Policie ČR v mediích.

Z grafu vyplývá, že 24 zúčastněných (34%) si myslí, že média představují Policii ČR v pozitivním světle, kdežto 30 zúčastněných (43%) si myslí, že je tomu naopak.

10. Myslíte si, že by měla být práce policistů více kontrolována?

Graf č. 12 Kontrola práce policistů.

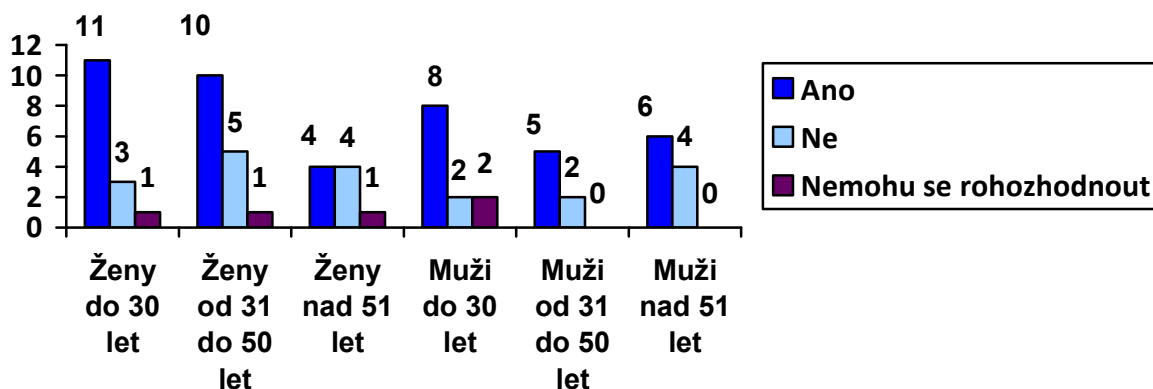

Tento graf poukazuje na to, že většina a to 47 zúčastněných (68%) uvedla, že práce policistů by měla být více kontrolována.

11. Měla by Policie ČR představovat donucovací prostředky veřejnosti?

Graf č. 13 Představování donucovacích prostředků policie ČR veřejnosti.

Měla by Policie ČR představovat donucovací prostředky veřejnosti?

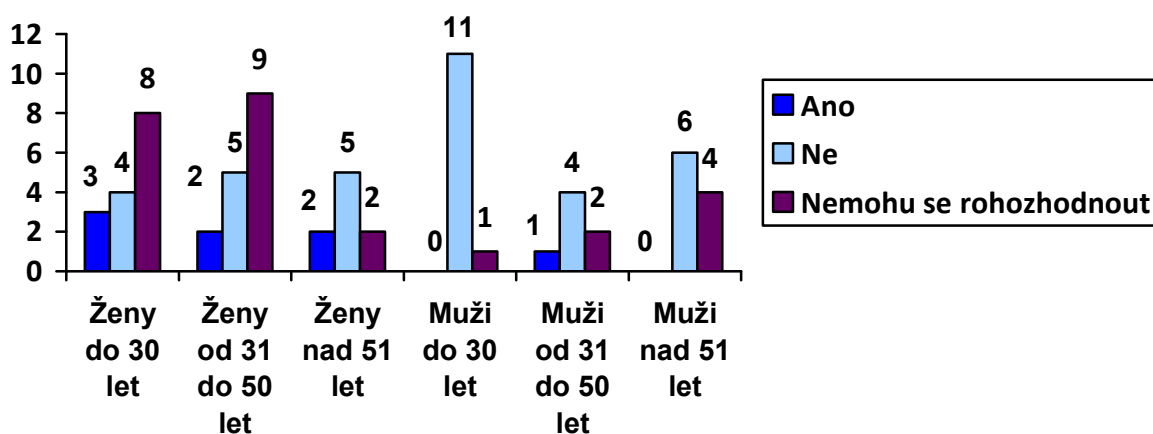

Tento graf poukazuje na to, že většina a to 42 zúčastněných (60%) uvedla, že by Policie ČR měla představovat donucovací prostředky veřejnosti.

12. Používají policisté příliš násilí?

Graf č. 14 Použití přílišného násilí.

Používají policisté příliš násilí?

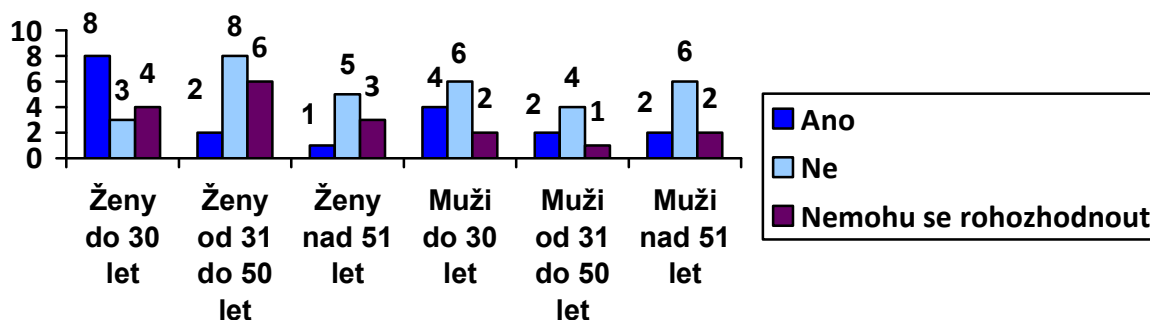

30 zúčastněných (43%) uvádí, že Policie ČR nepoužívá příliš násilí. Nejvíce to uvádí muži do 30 let.

13. Myslíte si, že jsou policisté zaujatí vůči určité skupině, skupinám? (senioři, osoby pod vlivem omamných látek, etnické menšiny..)

Graf č. 15 Zaujetí policistů.

Myslíte si, že jsou policisté zaujatí vůči určité skupině, skupinám? (senioři, osoby pod vlivem omamných látek, etnické menšiny..)

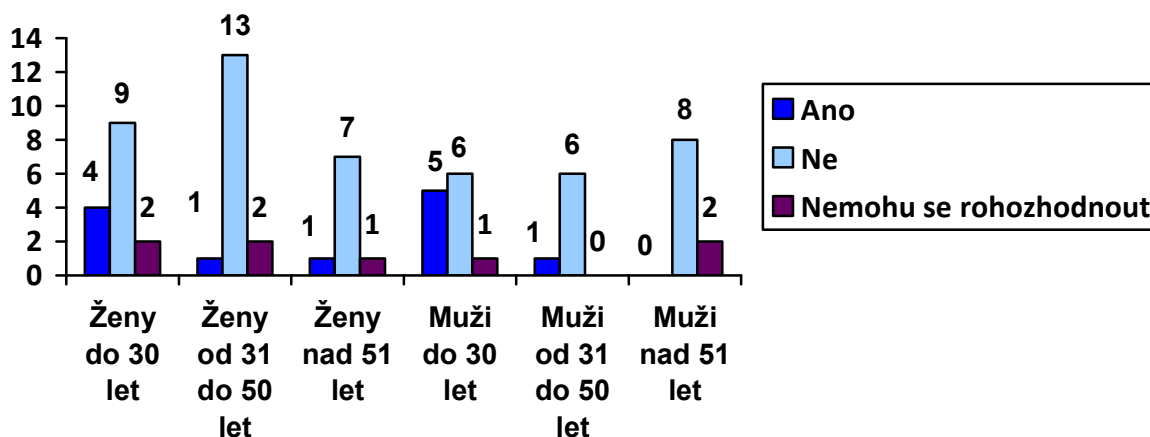

Z 69 respondentů 32 (46%) si myslí, že policisté nejsou zaujatí proti určité skupině, skupinám.

14. Znáte práva a povinnosti policistů?

Graf č. 16 Práva a povinnosti policistů.

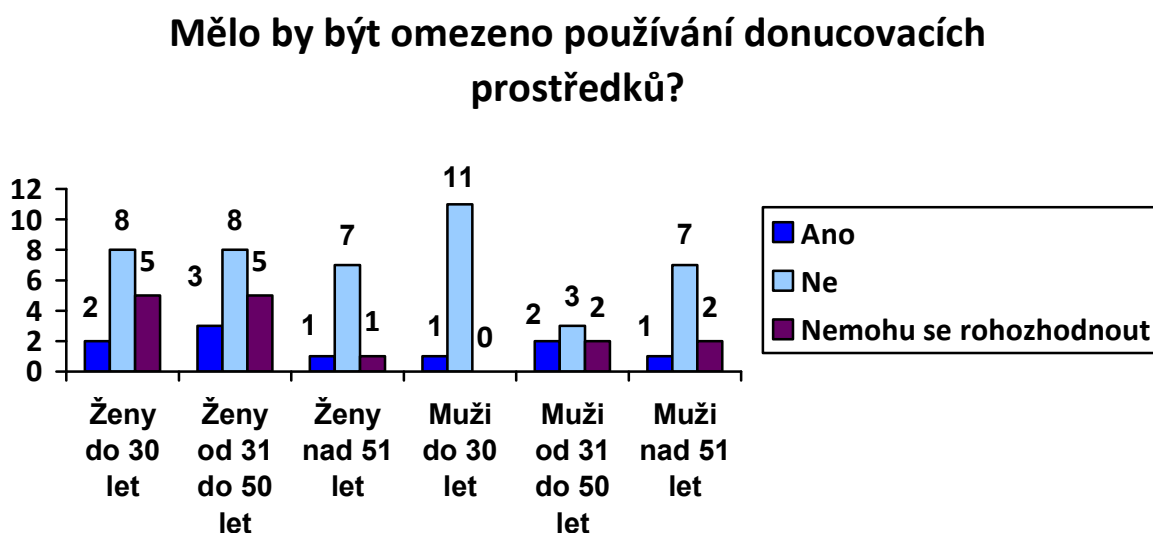
Znáte práva a povinnosti policistů?

Z tohoto grafu vyplívá, že většina zúčastněných, a to 49 (71%) nezná práva a povinnosti policistů.

15. Mělo by být omezeno používání donucovacích prostředků?

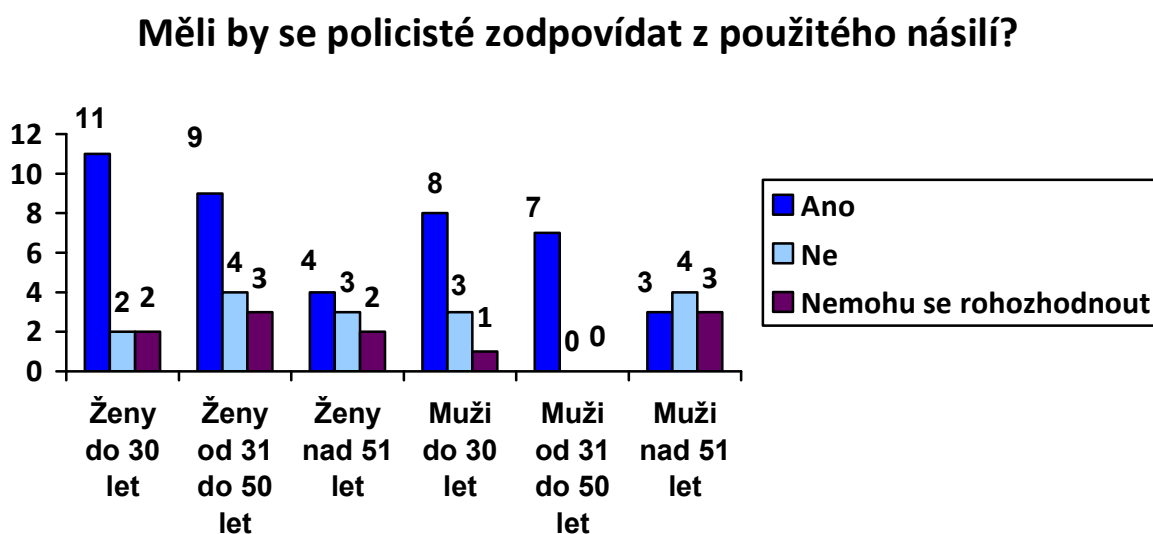
Graf č. 17 Omezení donucovacích prostředků.

V tomto grafu se dozvídáme, že 44 (63%) respondentů uvádí, že by nemělo být omezeno používání donucovacích prostředků. Pouze 10 (14%) respondentů uvádí, že by mělo být omezeno používání donucovacích prostředků.

16. Měli by se policisté zodpovídat z použitého násilí?

Graf č. 18 Zodpovídání se z použitého násilí.

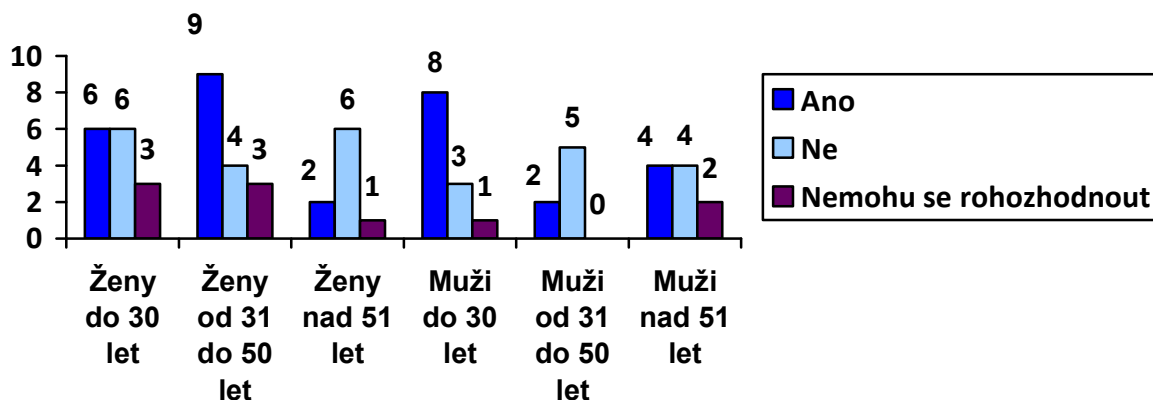

Z tohoto grafu vyplývá, že většina zúčastněných, a to 42 (60%) uvádí, že by se policisté měli zodpovídat z použitého násilí.

17. Víte, za jakých okolností jsou policisté oprávněni použít donucovací prostředky?

Graf č. 19 Oprávnění k použití donucovacích prostředků.

Víte, za jakých okolností jsou policisté oprávněni použít donucovací prostředky?

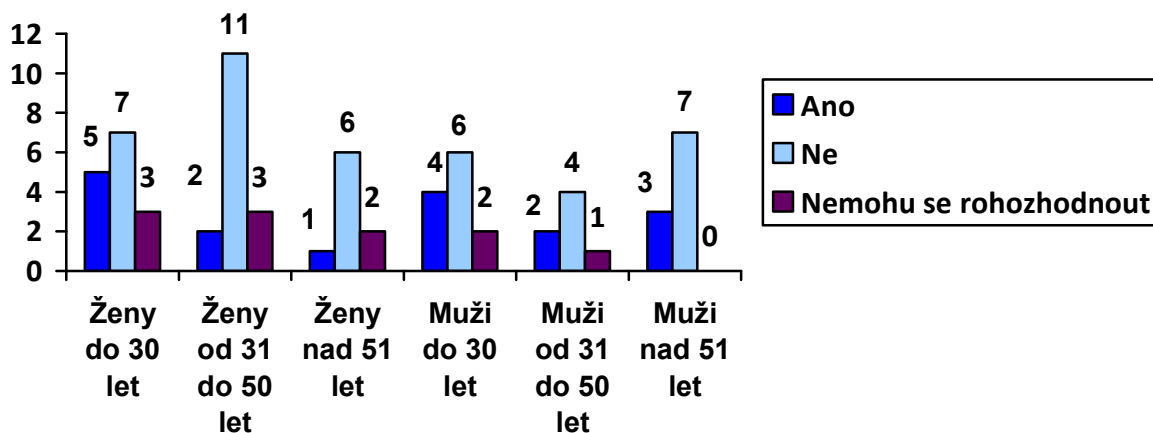

Z 26 (37%) respondentů uvádí, že ví, za jakých okolností jsou policisté oprávněni použít donucovací prostředky. Například: pokud policisty napadne dotyčná osoba, v případě ohrožení života ať už svého či jiné osoby.

18. Znáte donucovací prostředky policistů?

Graf č. 20 Znalost donucovacích prostředků.

Znáte donucovací prostředky policistů?

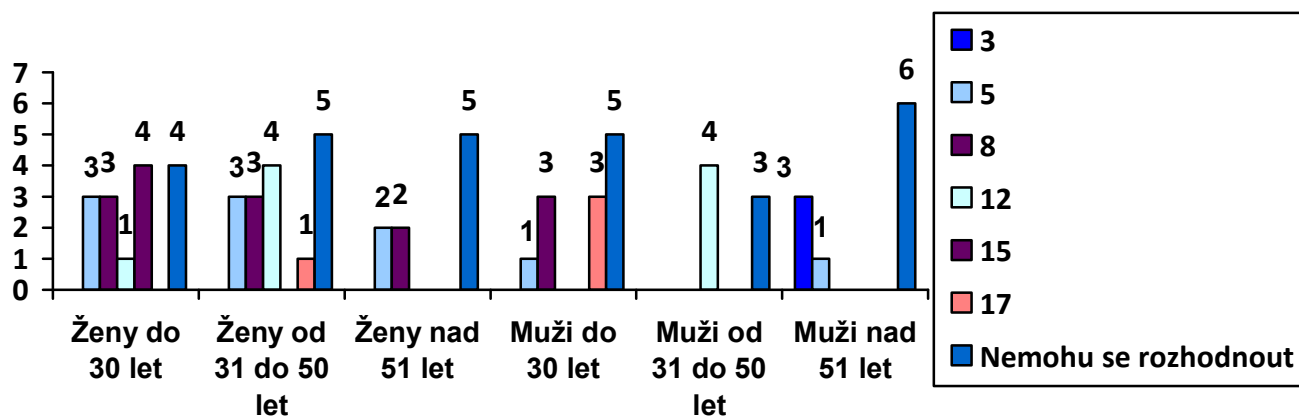
V tomto grafu se dozvídáme, že 17 (24%) respondentů z 69 zná donucovací

prostředky Policie ČR. Bohužel jen 2 respondenti (2%) dokázali v dotazníku vyjmenovat všech 17 donucovacích prostředků Policie ČR.

19. Kolik donucovacích prostředků má Policie ČR?

Graf č. 21 Počet donucovacích prostředků.

Kolik donucovacích prostředků má Policie ČR?

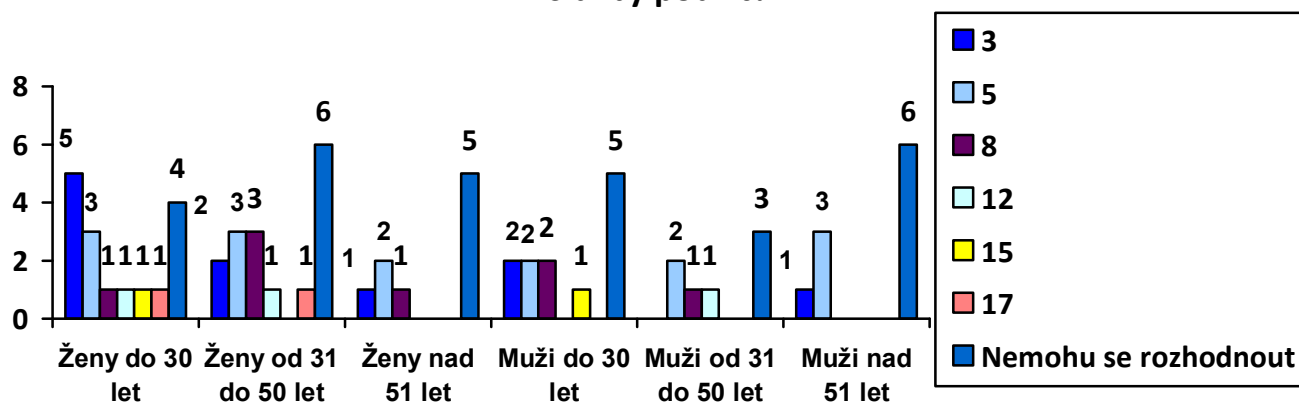

V předchozím grafu jsme zjistili, že 17 (24%) respondentů zná donucovací prostředky Policie ČR. V tomto grafu, ale vidíme, že správnou odpověď označili pouze 4 respondenti (5%).

20. Kolik donucovacích prostředků může policista při běžném výkonu služby použít?

Graf č. 22 Počet donucovacích prostředků u policisty při běžném výkonu služby.

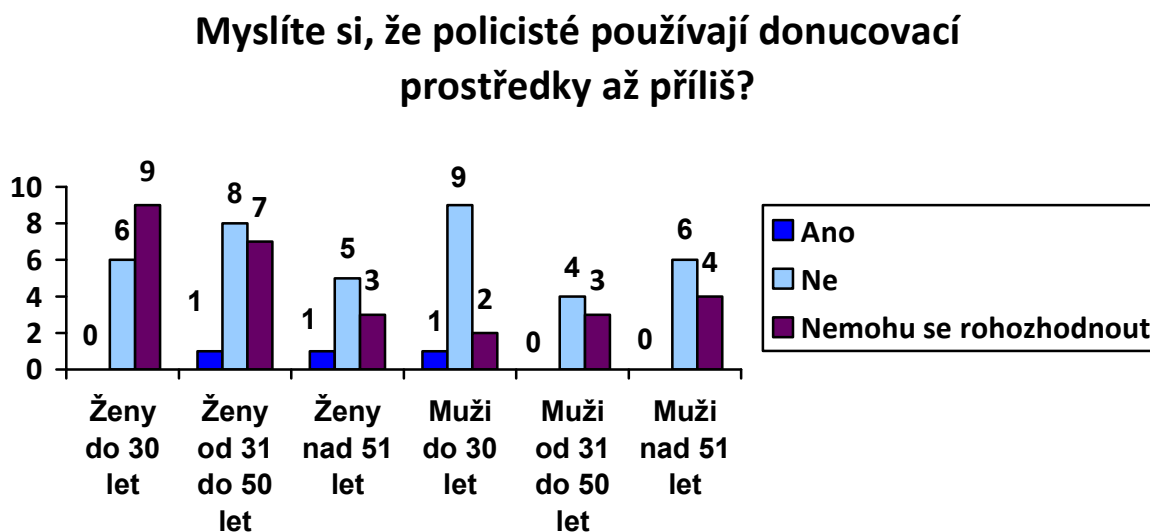
Kolik donucovacích prostředků může policista při běžném výkonu služby použít?

Tento grafu ukazuje počet donucovacích prostředků, které může policista při běžném výkonu služby použít. Správně je 8. To uvedlo 8 (11%) respondentů. Většina 29 (42%) respondentů uvedla, že se nemůže rozhodnout.

21. Myslíte si, že policisté používají donucovací prostředky až příliš?

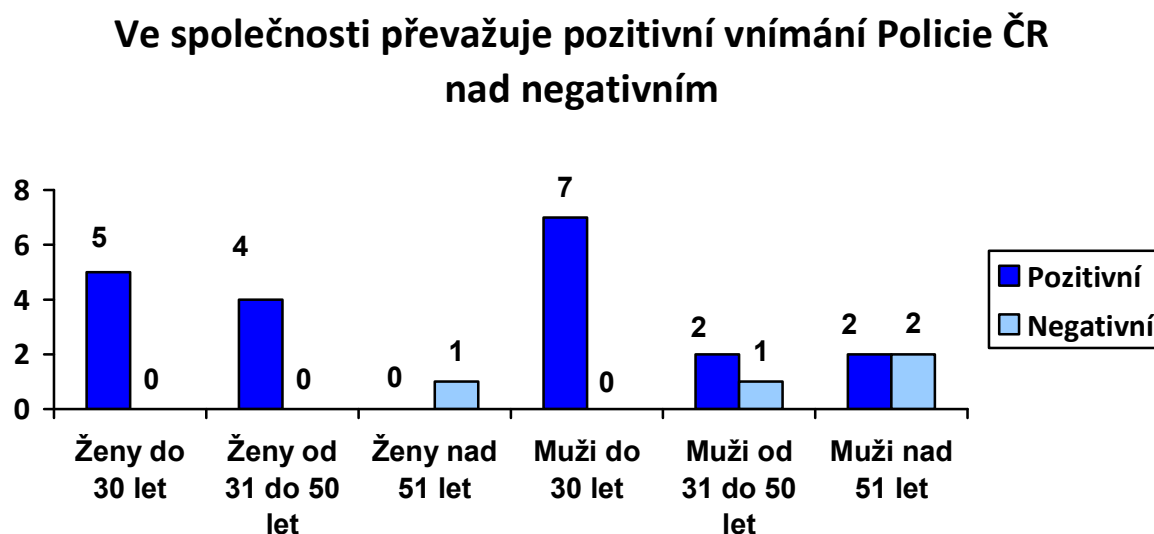
Graf č. 23 Přílišné používání donucovacích prostředků.

Zde většina 38 (55%) respondentů uvádí, že si myslí, že policisté nepoužívají donucovací prostředky až příliš. Pouze 3 (4%) respondenti uvedli opak.

1. Hypotéza: Ve společnosti převažuje pozitivní vnímání Policie ČR nad negativním.

Graf č. 24 Ve společnosti převažuje pozitivní vnímání Policie ČR nad negativním.

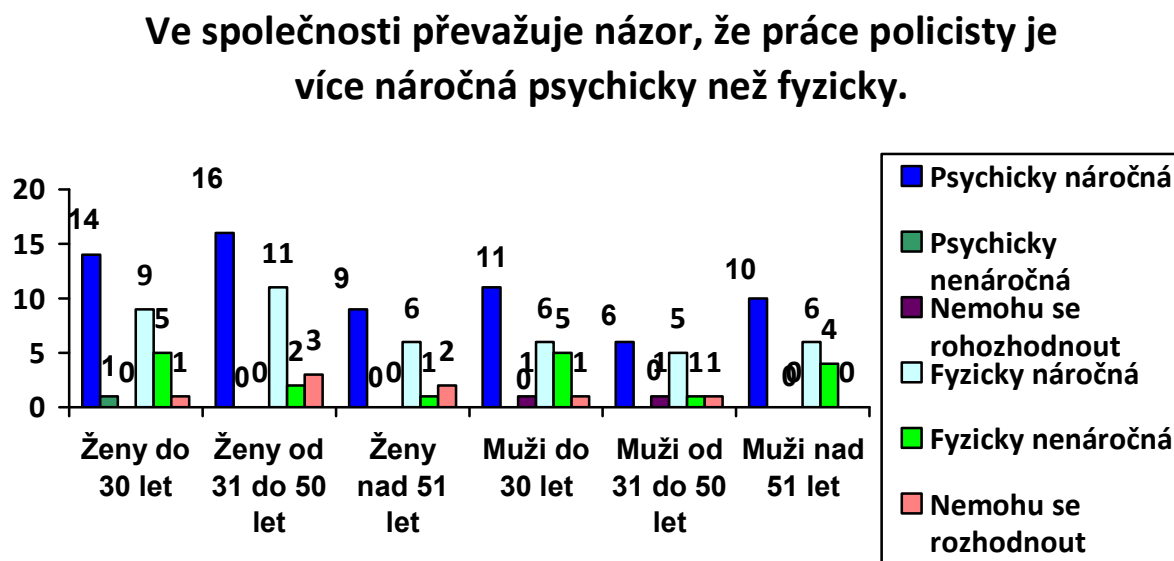

Ze všech 24 respondentů, kteří byli přítomni určitému zákroku, 20 (83%) respondentů hodnotí tento zákrok pozitivně a 4 (17%) respondenti negativně.

Data **potvrdila** moji hypotézu, že ve společnosti převažuje pozitivní vnímání Policie ČR nad negativním.

2. Hypotéza: Ve společnosti převažuje názor, že práce policisty je více náročná psychicky než fyzicky.

Graf č. 25 Ve společnosti převažuje názor, že práce policisty je více náročná psychicky než fyzicky.

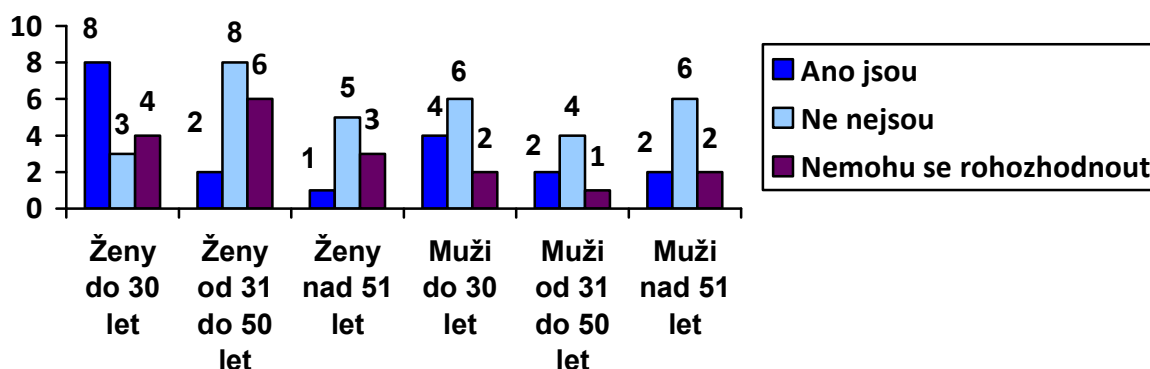
Ze všech 69 respondentů odpovědělo 43 (62%) respondentů, že práce policisty je náročná fyzicky a 66 (95%) respondentů odpovědělo, že práce policistů je náročná psychicky.

Data **potvrdila** moji hypotézu, že ve společnosti převažuje názor, že práce policisty je více náročná psychicky než fyzicky.

3. Hypotéza: *Policisté jsou zaujatější na určité skupiny než na ostatní občany.*

Graf č. 26 Policisté jsou zaujatější na určité skupiny než na ostatní občany.

Policisté jsou zaujatější na určité skupiny než na ostatní občany.

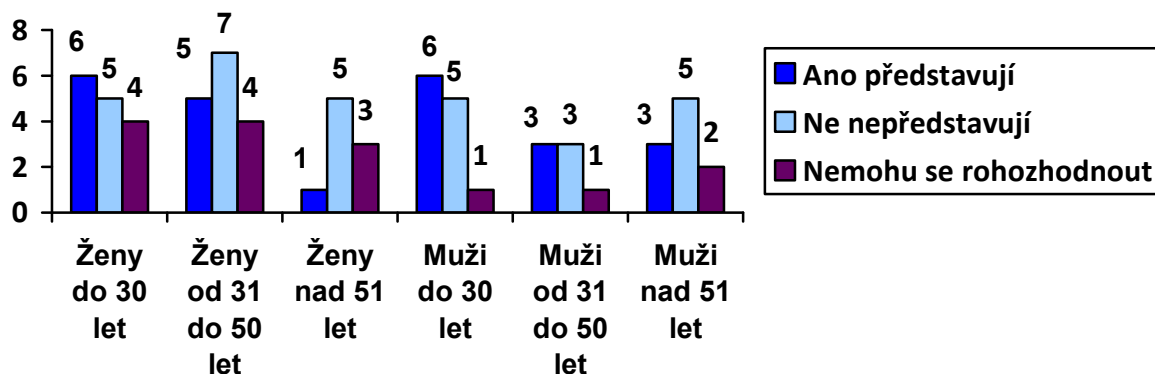
Ze všech 69 respondentů odpovědělo 19 (27%) respondentů, že policisté jsou zaujatější na určité skupiny než na ostatní občany a 32 (46%) respondentů odpovědělo, že policisté nejsou zaujatější na určité skupiny než na ostatní občany.

Data **nepotvrdila** moji hypotézu, že policisté jsou zaujatější na určité skupiny než na ostatní občany.

4. Hypotéz: Média představují Policii ČR více v negativním světle než pozitivním.

Graf č. 27 Média představují Policii ČR více v negativním světle než pozitivním.

Média představují Policii ČR více v negativním světle než pozitivním

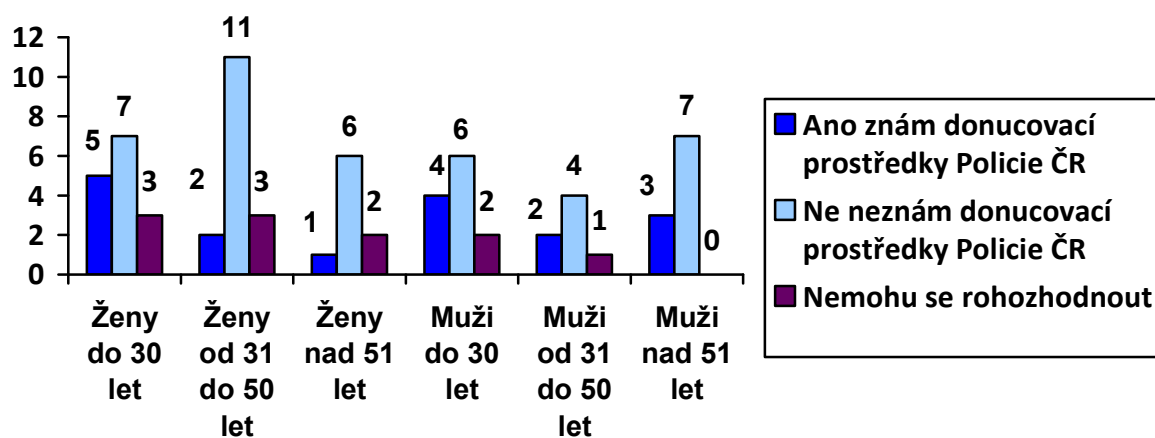
Ze všech 69 respondentů odpovědělo 24 (34%) respondentů, že média představují Policii ČR v pozitivním světle a 30 (43%) respondentů odpovědělo, že média představují Policii ČR v negativním světle.

Data **potvrdila** moji hypotézu, že média představují Policii ČR více v negativním světle než pozitivním.

5. Hypotéza: Ženy mají povědomí o DP menší než muži.

Graf č. 28 Ženy mají povědomí o DP menší než muži.

Ženy mají povědomí o DP menší než muži.

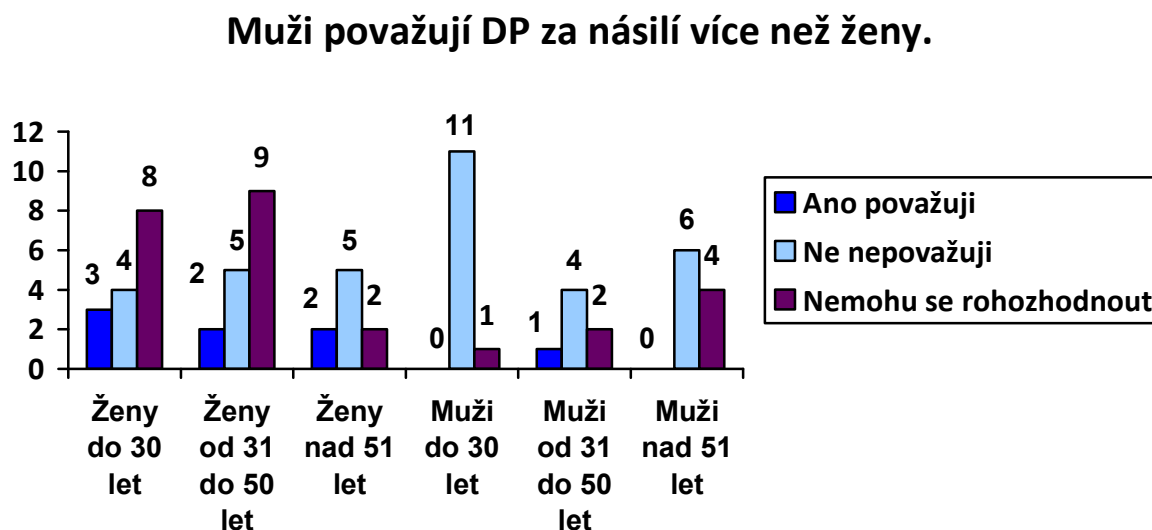

Ze všech 40 respondentek odpovědělo 8 (20%), že znají donucovací prostředky Policie ČR a ze všech 29 respondentů 10 (34%) odpovědělo, že znají donucovací prostředky Policie.

Data **potvrdila** moji hypotézu, že ženy mají povědomí o DP menší než muži.

6. Hypotéza: Muži považují DP za násilí více než ženy.

Graf č. 29 Muži považují DP za násilí více než ženy.

Ze všech 40 respondentek odpovědělo 7 (17%), že považují donucovací prostředky za násilí a ze všech 29 respondentů 1 (3%) odpověděl, že považuje donucovací prostředky za násilí.

Data **nepotvrdila** moji hypotézu, že muži považují DP za násilí více než ženy.

8 Shrnutí

V této části nazvané shrnutí bych chtěl ještě jednou rozvinout a shrnout analýzu zjištěných dat.

Výsledky mého výzkumu ukazují, že méně než polovina respondentů se zúčastnila policejního zákroku, nejvíce muži do 30 let, což se dá přičítat společenské aktivitě, která je zejména v mladistvém, dospívajícím věku a v rané dospělosti zvýšena. Výsledek potvrzuje i ženská kategorie. Z těch respondentů, kteří byli přítomni u zákroku Policie ČR, hodnotila práci policistů pozitivně, jeden z respondentů rozvinul otázku následovně: „V Olomouci v Neředíně zasahovala Policie ČR na tramvajové zastávce. Ležel tam nějaký muž. Zřejmě nějaký bezdomovec. Nejspíše spal. Policisté ho nemohli probrat, a proto ho zvedli. Muž se najednou probral a začal policistům dost vulgárně nadávat. Policisté zůstali nad věcí a mlčky ho naložili do auta.“ Tato otázka potvrdila moji hypotézu, že ve společnosti převažuje pozitivní vnímání Policie ČR nad negativním.

Další otázkou bylo, zda je práce policistů fyzicky a psychicky. Můj předpoklad byl, že společnost si myslí, že práce policistů je více náročná psychicky než fyzicky. Předpoklad se potvrdil, 95% respondentů si myslí, že je práce náročná psychicky a v předchozí otázce, zda je náročná fyzicky, odpověděla menší část – 62%. Tento předpoklad jsem si ověřil i z praxe. Práce s uživateli omamných látek je více psychicky náročnější než by někteří řekli. Bohužel to, že pána s 2,5 promile alkoholu v krvi potřebujeme dostat na záchytnou stanici se někomu může zdát jako násilí, ale pokud by někoho takovýto pán obtěžoval, určitě by tohle „násilí“ uvítal.

Otázka č. 5 byla mířena přímo na názor společnosti – myslíte si, že by mohla Policie ČR zlepšit své veřejné mínění? Jelikož se tímto tématem budu zabývat v závěru v doporučeních pro praxi, nebudu otázku v této části více rozebírat a jen shrnu, že 35 respondentů odpověděl ano a 14 respondentů ne. Zbytek se nemohl rozhodnout. Respondenti v otevřené otázce odpovídali následovně: „Mohou informovat veřejnost o své práci, o své náplni práce, jak dokáží pomoci lidem, informovat už mládež v útlém věku ZŠ, SŠ, jaká jsou jejich práva a povinnosti a jaké mohou použít donucovací prostředky a v jakých případech. Je důležité, aby je lidé viděli a v dobrém světle, viděli, že jsou užiteční a nespojovali si je s vtipy o policistech“.

Zda Policie ČR používá násilí i v případě, že nemusí, odpověděla sice většina, ale jen o 1%. Že nepoužívá násilí Policie ČR v případech, kdy nemusí, odpověděla většina mužů, ženy byly na chování policistů tvrdší. Většina odpověděla, že používá. Tato otázka byla podobná otázce č. 21 – Myslíte si, že policisté používají donucovací prostředky až příliš? – 55% uvedlo, že ne. V jedné otázce se mluví o násilí a v další o donucovacích prostředcích. V otázce o násilí odpovědělo 40%, že ne, za použití termínu donucovací prostředky se procenta zvýšila na 55. Termín násilí a donucovací prostředky vzbuzuje u společnosti rozdíl ve vnímání. To samé potvrzuje 12 otázka, zda policisté používají příliš násilí. Jelikož se násilí policista nemůže dopustit, pouze používá donucovací prostředek, mohu použít otázku jako ověření pro můj poslední předpoklad a to, zda muži považují DP za násilí více než ženy. Předpoklad se nepotvrdil. 17% žen uvedlo, že považuje donucovací prostředek za násilí. Myslel jsem, že ženy budou vnímat donucovací prostředek jako obrannou techniku policistů, zatímco muži budou tuto techniku vnímat jako útočnou.

Následující otázkou se také budu zabývat v další části, proto stručné shrnutí. 60 se 69 respondentů si myslí, že by policisté měli pravidelně navštěvovat psychologické pracovníky. Pouze 4 respondenti odpověděli, že by neměli. I následující otázka se zabývala tímto tématem, pouze byla zaměřena hlouběji na donucovací prostředky – tam jsou respondenti o mnoho mírnější, pouze 27 zúčastněných navrholo, že by policisté měli po použití donucovacích prostředků navštěvovat psychologa.

Devátá otázka se týkala mého předpokladu, že média představují Policii ČR více v negativním než pozitivním světle. Předpoklad potvrdilo 43% respondentů – většina. V této otázce jsem ovšem výsledek čekal výraznější, ale nejspíše je to znalosti náročnosti práce policistů, kterou společnost nevnímá.

Že by práce policistů měla být více kontrolována, uvedlo 68% zúčastněných. Tento názor uvedla drtivá většina žen. Nejshovívavější byli muži do 30 let, za to muži od 30-50 let odpověděli všichni shodně ano.

Otázka č. 11 se pojí na otázku č. 5. Tuto otázku jsem do dotazníku dal cíleně, abych si ověřil, zda bude společnost souhlasit s mým doporučením pro praxi. Téma opět více rozeberu v následující kapitole.

Kromě žen do 30 let všechny skupiny odpověděly shodně, že policisté spíše nejsou zaujatí vůči různým skupinám. I když se může jevit, že policisté se objevují častěji z různých vybraných skupin, není to jejich zaujatostí, ale potřebností se u

takových „rizikových“ skupin vyskytovat. Respondenti nejvíce v otevřené otázce psali, že policisté jsou zaujatí vůči Romům a osobám pod vlivem omamných látek.

Na přímou otázku, zda veřejnost zná práva a povinnosti policistů všechny skupiny odpověděly s nejvíce hlasy pro odpověď ne. Nejmenší rozdíly v poměru ano – ne měli muži do 30 let, tento výsledek odpovídá dle mého názoru na možnost hledání práce u Policie ČR mladých mužů a lepší dostupnosti informací mladších generací.

Jako v předešlé otázce všechny skupiny odpověděly s nejvíce hlasy ne, zda by mělo být omezeno používání donucovacích prostředků. Pouze 10% ze 69 respondentů odpovědělo, že ano, nejčastěji ženy od 31 – 50 let.

Otázka č. 16 – měli by se policisté zodpovídat z použití násilí? – Na tuto otázku, kromě mužů od 51 let odpověděly všechny kategorie s nejvíce hlasy pro ano. Je zajímavé, že u této otázky v ženské kategorii měly sice ženy od 50 let nejvíce ano, ale poměry mezi možnostmi byly nejmenší, kdežto u ostatních skupin byly rozdíly razantnější. Dle mého názoru je to zapříčiněno, že starší generace vnímají policisty jako autority více než mladší generace.

Menší část společnosti v otázce, víte, za jakých okolností jsou policisté oprávněni použít donucovací prostředky odpověděla, že ví. V otevřené otázce správně popisovali, že policisté mohou použít donucovací prostředky, pokud jsou napadeni či v ohrožení života svého či jiného. Že ví, za jakých okolností mohou, nejvíce odpovídaly ženy od 31 - 50 let a muži do 30 let.

Graf k otázce č. 18 poukazuje na fakt, že drtivá většina respondentů nezná donucovací prostředky a v otevřené otázce, jaké jsou donucovací prostředky Policie ČR, dokázali všech 17 donucovacích prostředků vyjmenovat jen 2 respondenti z celkových 69. Otázka č. 19 se zaměřuje na donucovací prostředky blížeji a zároveň poukazuje na to, že pokud si v předchozí otázce 17 respondentů myslelo, že zná donucovací prostředky Policie ČR, tak nezná. Správnou odpověď – 17 – označili jen 4 respondenti. To, že policista může při běžném výkonu použít 8 donucovacích prostředků, uvedlo jen 8 respondentů z celkových 69. Většina se nemohla rozhodnout. Díky této otázce se potvrdila moje hypotéza č. 5, že ženy mají povědomí o donucovacích prostředcích menší než muži. Že zná donucovací prostředky, označilo 20% žen a 34% mužů.

9 Závěr

Cílem mé práce bylo laikům představit a profesionálům připomenout donucovací prostředky ne jako formu agrese, ale jako zákonnou pomoc, která se nabízí nejen policejnímu sboru.

Objasnil jsem pojmy jako Policie ČR, která donucovací prostředky používá nejběžněji, objasnil jsem pojem donucovacích prostředky jako takové dle zákona. Dále jsem se zaměřil na psychiku člověka a společnost. Objasnit všechny tyto pojmy bylo důležité pro pochopení tématu jako celku.

V praktické části jsem analyzoval údaje a názorně ukázal v grafech s krátkými popisky a o kapitulu dále jsem výsledky slovně shrnul.

V tomto závěru bych se chtěl vyjádřit k celkovému shrnutí nejzajímavějších poznatků, které mi pomohou k sestavení doporučení pro praxi.

První a dle mého nejvýznamnější doporučení pro praxi je veřejnost informovat o donucovacích prostředcích. Dle mého výzkumu se potvrdilo, že ač si veřejnost myslí, že o donucovacích prostředcích něco ví, ví velmi málo a spíše jsou to povrchní informace. A bohužel informace, které jim poskytují média při reportážích, kdy „nevinné“ občany Policie ČR nepřiměřeně situaci napadala, ale často neukázala celou situaci i s chováním „obětí“.

Proto navrhuji seznámení veřejnosti s donucovacími prostředky – přednášky povinné ve vzdělávacích zařízeních všech kategorií s důrazem na střední školy. Také pravidelné přednášky, kterých se může volitelně zúčastnit jakýkoliv občan. Také bych v rámci osvěty navrhl videa s nahranými scénkami podle skutečných zákroků Policie ČR, aby společnost pochopila, že donucovací prostředky nejsou násilí, ale účinná obrana.

Z mého výzkumu také vyplývá jednotný názor většiny veřejnosti a to, aby policisté pravidelně navštěvovali psychology. Jak správně veřejnost uvedla, z praxe mohu potvrdit, že práce policisty je velice psychicky náročná. Proto doporučuji pro praxi každoroční posezení s odbornou osobou, ne povídání o pocitech, i když to může být samozřejmě částí sezení, ale hlavně, aby se jen policisté vymluvili a dostali ze sebe chování občanů, se kterými se setkávají. Přece jen se setkávají s lidmi ve špatných situacích či ve špatných náladách. Proto musí mít nějakou možnost, jak se vyventilovat.

10 Referenční seznam

Česko. Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, peněžitá pomoc obětem trestné činnosti, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku; státní zastupitelství, amnestie 2013, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob podle stavu k 1. 1. 2013. Ostrava: Sagit, 2013. 544 s. ÚZ; č. 930. ISBN 978-80-7208-951-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Vyd. 3., v nakl. Portál 1. Praha: Portál, 2000. 254 s. ISBN 80-7178-475-3.

FILÁK, Antonín a kol. *Zákon o Policii České republiky: s komentářem: podle právního stavu k 12.1.2009*. Vyd. 1. Praha: Police History, 2009. 285 s. ISBN 978-80-86477-49-7.

FILÁK, Antonín a kol. *Základy teorie policejně-bezpečnostní činnosti II*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2006. 214 s. ISBN 80-86477-33-9.

FURST, Joseph B. *Neurózy a společnost*. Praha, 1961.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HRAZDÍRA, Ivo. *Základy metodiky výcviku a taktiky služebních zákroků*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. 114 s. ISBN 80-85981-25-4.

CHRÁSKA, Miroslav. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 168 s. Skripta. ISBN 80-244-1367-1.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1997. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.

PROKEŠOVÁ, Miriam, ed. *Základy psychologie*. 2. přeprac. vyd. Ostrava: VAVA, 1997. 108 s. ISBN 80-902357-7-8.

STRNAD, Jiří a Petr BENDA, a KOLEKTIV PO PS VPŠ V PRAZE. *Služba pořádkové policie. Ministerstvo vnitra, odbor bezpečnostního výzkumu a policejního vzdělávání*, 2012.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

<http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>

11 Seznam obrázků

Obrázek 1. Organizační schéma Policie ČR.....	11
Obrázek 2. Trojúhelníkové rozestavení hlídky.....	21
Obrázek 3. Úchop za hlavu s vychýlením pachatele.....	21

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

Donucovací prostředky Policie ČR a jejich vnímání společnosti

Dobrý den,

v rukou držíte dotazník, díky němuž bych chtěl zjistit Vaše postoje vůči používání donucovacích prostředků Policií ČR. Cílem dotazníku je zjistit, jak společnost vnímá donucovací prostředky a vyvodit z takto získaných poznatků potřebné závěry.

Dotazník je anonymní a nezabere Vám více jak 15 minut. Získané údaje budou použity v praktické části mé bakalářské práce.

Prosím o pečlivé vyplnění, vhodnou odpověď zakroužkujte, a pokud Vás dotazník vybízí, svou odpověď rozveďte.

Děkuji za Vaši ochotu a čas

Jaké je Vaše pohlaví

Muž

Žena

Jaký je Váš věk

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Bez vzdělání

Základní

Střední s výučním listem

Střední s maturitou

Vyšší odborné

Vyšší bakalářské

Vyšší magisterské

Vyšší doktorské

1) Byl(a) jste někdy přítomen(na) u zákroku Policie ČR?

Ano

Ne

Nemohu se rozhodnout

2) Pokud ano, jak byste hodnotil(a) tento zákrok?

Pozitivně - proč?

Negativně - proč?

3) Myslíte si, že je práce policistů náročná fyzicky?

Ano

Ne

Nemohu se rozhodnout

4) Myslíte si, že je práce policistů náročná psychicky?

Ano

Ne

Nemohu se rozhodnout

5) Myslíte si, že by mohla Policie ČR zlepšit veřejné mínění o sobě?

Ano – jak?

Ne

Nemohu se rozhodnout

6) Myslíte si, že Policie ČR používá násilí i v případě kdy nemusí?

Ano Ne Nemohu se rozhodnout

7) Měli by policisté pravidelně navštěvovat psychologa?

Ano Ne Nemohu se rozhodnout

8) Měli by policisté po použití donucovacích prostředků navštívit psychologa?

Ano Ne Nemohu se rozhodnout

9) Myslíte si, že média představují Policii ČR v pozitivním světle?

Ano Ne Nemohu se rozhodnout

10) Myslíte si, že by měla být práce policistů více kontrolována?

Ano Ne Nemohu se rozhodnout

11) Měla by Policie ČR představovat donucovací prostředky veřejnosti?

Ano Ne Nemohu se rozhodnout

12) Používají policisté příliš násilí?

Ano Ne Nemohu se rozhodnout

13) Myslíte si, že jsou policisté zaujatí vůči určité skupině, skupinám?

(senioři, osoby pod vlivem omamných látek, etnické menšiny..)

Ano – proti jakým skupinám

Ne

Nemohu se rozhodnout

14)Znáte práva a povinnosti policistů?

Ano

Ne

Nemohu se rozhodnout

15)Mělo by být omezeno používání donucovacích prostředků?

Ano

Ne

Nemohu se rozhodnout

16)Měli by se policisté zodpovídat z použitého násilí?

Ano

Ne

Nemohu se rozhodnout

17)Víte, za jakých okolností jsou policisté oprávněni použít donucovací prostředky?

Ano, za jakých okolností?

Ne

Nemohu se rozhodnout

18)Znáte donucovací prostředky policistů?

Ano – vyjmenujte

Ne

Nemohu se rozhodnout

19)Kolik donucovacích prostředků má Policie ČR?

3 5 8 12 15 17 Nemohu se rozhodnout

20)Kolik donucovacích prostředků může policista při běžném výkonu služby použít?

3 5 8 12 15 17 Nemohu se rozhodnout

21)Myslíte si, že policisté používají donucovací prostředky až příliš?

Ano Ne Nemohu se rozhodnout